

KAMARÁS KLÁRA:
ARCOK A MÚLTBÓL

© Kamarás Klára, 2006

ISBN 963 869 727 Z

A címlap Harmath Péter munkája
Grafikák: Kamarás Klára

A kötet megjelenését Letenye Város Önkormányzata
Oktatási Kulturális és Sport osztálya támogatta.

Révai Digitális Kiadó Kft.
1113 Budapest, Vincellér u. 26/c
info@konyvcsinalo.hu

Ő olyat nem tud - , jelentette ki határozottan mikor arra kértem, hogy írjon nekem rövid elbeszélést. Már jól ismertem őszinte érzelmekkel telített verseit és gyanítottam, hogy egy gazdag élet élményei, ember- emlékei kimeríthetetlen forrása lehet, csak akar-ni kell. Csak fel kell ébreszteni a nem is nagyon szunnyadó hiúsá-gát. És igazam lett.

– Csak mutatom. – írta, az azóta szokásossá vált bevezetőt le-velében és mellékelte az első írást, a "prózát, amit ő nem tud írni."

A jól szerkesztett, dramaturgiailag jól felépített kis novellái most is kedvelt olvasmányaim közé tartoznak. Bakár úr, Zsófi-ka jó ismerőseim. Klára emlékeinek alakjai könnyed, néhány soros le-írásban meglepő valósággal lépnek le az oldalakról és hallom élethű párbeszédeiket.

Verset, jó verset egy tehetséges tízéves is tud írni, de a pró-zához életismeret, jó-rossz emlékek sokasága kell. Gyakran talál-kozom novella címszó alatt írásokkal, amik ugyan "prózaik" de önvalló ömlengé- sen kívül semmit sem adnak. Elbeszélés, - elbe- szélve, hogy mi történt, kivel, mikor és miért. Emberek, akik éltek, akar valóságban, akar az író emlékeiből összetett fiktív világban, de az olvasó számára is maradandó élményt jelentenek.

Arcok a múltból, Kamarás Klára életének jelentős szereplői, őket mutatja be nekünk ebben a kis gyűjteményben. Én már ismerem őket, és bátran ajánlom az olvasó szíves figyelmébe, - fura egy társaság!

Niagara Falls, 2005. december 24.

Kaskötő István

A szerző előszava

Pécsett születtem. Zala megyében, Letenyén élek.

3éves koromtól mániákusan firkáltam, amit később rajzolásnak neveztem. Az első versikét az elemi iskola első osztályában, a téli szünetben írtam. Természetesen egy rajz alá, ahogyan a képeskönyvekben láttam. Egészen az érettségiig eltökélt szándékom volt, hogy valami alkotó munkát fogok végezni, de a történelem, a szegénység, saját féltékenységem és még sorolhatnám mi minden utamat állta. Aztán belekerültem a sok asszony számára ismerős sodrásba: szerelem, házasság, gyerekek, kötelességek... A verseket tovább írtam, fióknak, vagy csak gondolatban, mert kilátástalannak éreztem, hogy valahol, valamikor én is publikálhassam írásaimat.

Szinte hihetetlen, hogy már nyolc éve annak, hogy egy szép napon egyik fiam beállított egy számítógéppel és közölte, hogy ez a doboz arra való, hogy tartani tudjuk egymással a kapcsolatot, mert ő elutazik Amerikába.

– Két hét alatt megtanítlak levelezni, de most nem érek rá, mert még a vízum körül vannak intéznivalók.

Intéznivaló akadt bőven, de azon a két estén, ami végül a tanulásra jutott, megmutatta a legfontosabbakat. Elutazott, én pedig vártam a leveleket, amiket ettől kezdve e-maileknek kellett neveznem. Minden nap megnéztem, jött-e levél és hogy akkor se nézzem az üres képernyőt, ha a fiam nem ér rá írni, regisztrált engem a távolból egy levelezőlistára:

„HIX Konyha - ez biztos érdekli anyut!”

Itt találkoztam első internetes barátaimmal. Jó időbe telt, míg rájöttem, hogy irodalmi listák is vannak. Felkerült az első versem egy weblapra, amit én nem is láttam, mert internetezni még nem tudtam, mégis teljesen odáig voltam az örömtől, mikor értesítettek róla.

Ettől kezdve olyan dolgok történtek velem, amit én csak a csodák kategóriájába tudok sorolni.

Nagy örömben mindenkinek el szerettem volna újságotlani, hogy van egy versem az Interneten, amit mindenki olvashat, sőt kell is,

hogyan olvasson! Minden barátomat értesítettem a nagy eseményről, de úgy találtam, hogy kevesen vannak. Átnéztem a levélváltásaimat és mindenkinek írtam, aki csak szóba állt velem.

Így kanyarodtam vissza a Hix Konyhához, ahol akkoriban a fogyókúráról volt szó. Kaskötő István pont a káposztaleves diétát propagálta, el is kértem tőle a receptet. Ilyen ismeretségi alapon őt is meghívtam versnézőbe, a leghalványabb remény nélkül, hogy odalapoz, és el fogja olvasni, hiszen hol van az megírva, hogy aki a káposztát szereti, feltétlenül olvas verset is..., de hátha?

És ami ezután jött, az már igazi csoda volt! Beletrafáltam! Nem csak olvas verseket, de szereti is, ír is. Ekkor derült ki, hogy a Hix Konyha káposztása azonos azzal a Kaskötő Istvánnal, aki a Színművészeti Főiskolán, dramaturg szakon végzett, pályáját Békéscsabán kezdte a színházban és 1956-óta Kanadában él. A versem megtetszett. Hurrá! Fel lettem fedezve. Úgy jártam, mint Kolumbusz, aki Indiába készült és Amerikába jutott. Én egy a káposztalevesért indultam és az Internetes irodalomban kötöttem ki.

Internetes utam legfontosabb állomásai:

2001. Sida versei,

2002. 05. 26.-tól : Anna és Péter c. weblap,

2002. Október 20.-tól a Kaláka Szépirodalmi Folyóirat szerkesztőségi tagja vagyok.

Verseket emlegettem, most mégis prózával állok elő. Egyszerű: Ebből jóval kevesebbet írtam. Könnyebb volt összeszedni. Talán a versekre is sor kerül egyszer...

Kamarás Klára

Köszönöm barátaimnak azt a sok szeretetet és biztatást,
amit az elmúlt években kaptam.

Kaskötő István,

Bokros Tibor, Mikóné Farkas Ildikó és Végh Sándor
segítsége nélkül ez a könyv nem jött volna létre.

1. Ketten az utcán

– Rögton jövök, csak veszek egy újságot. Várj meg itt! -- mondta a férfi, és ruganyos, fiatalos léptekkel elindult a pavilonok felé. Az asszony tétován nézett utána.

Ki mondaná, hogy elmúlt hetven éves? Még a haja is csak amolyan ezüst-cirmos... több benne a fekete, mint a fehér ... soha nem fog megöregedni. Ad magára... minden nap borotválkozik. Jól teszi, van mit bepótolnia... Sokszor emlegette, milyen kínokat állt ki a középiskolában.... Hetente behívták az igazgatói irodába, jött az oltári leszúrás a serkenő szakáll miatt... ő meg: igen igazgató úr... igen igazgató úr... és szédelegve várta a következő heti szidást. Nem divatozott, dehogy... akkor még nem volt divat a torzonborz külső. Az apja nem engedte borotválkozni. Az volt az elképzelése, hogy az erős szakállnak a korai borotválkozás az oka. Jót akart a maga módján, de az isten mentse meg azt, aki ellenkezni, mert volna azzal, amit egyszer kimondott.

Végül az igazgató megunt a reménytelen hadakozást:

– Ha hétfőn is így jössz iskolába, legjobb, ha mindjárt beküldöd apádat! Beszélni akarok vele. Majd ő ellátja a bajodat!

Megrémült, de kénytelen volt átadni otthon az üzenetet.

Az apja kicsit elgondolkodott:

– Nem érek rá beutazni Mohácsra. Borotválkozz meg!

Így tudta meg, tizenhét évesen, hogy van az apjánál nagyobb úr is: az iskolaigazgató...

A férfi alakja eltűnt a tömegben. Karácsony előtt sok a vásárló. Micsoda tülekedés van a standok előtt!

Jobb lett volna, ha vele megyek, most állhatok itt, mint a birka... mint a bárányok abban a reklámfilmben. Mennyire szerettem nézni... amíg meg nem tudtam, hogy mindegyiket lekötötték a helyére a felvétel miatt...

Engem mi köt ide? Talán az, hogy mindent tudok róla... A gyerekkorát, a félelmeit... olyan, mintha ő is én lennék... Na igen, a későbbi évek már hiányosak... tele ismeretlen fehér folttal... Majd egyszer, hiszen még van idő... Talán még van egy kis idő... de minek is...?

A férfi közben odaért a bódé ablakához.

– Van egy Népszabadság, kedvesem?

Ahogy arrébb lépett, mindjárt az újságra nézett:

– Aj, az olvasószemüvegem az optikusnál van. Ezt még el kell hozni, mielőtt bezár...

Hédi keze, az optikus pár percet kért még, valamit csiszolt, aztán a keretet melegítette. Közben egész szóáradatot zúdított rá. Az adó...a beszerzés... a közgyógy-ellátás kész ráfizetés, mert a térítés kevesebb, mint amibe neki magának kerül... de kénytelen a reklám miatt... A család...és persze: hogy tetszik lenni?

Már felpróbálta a szemüveget. Jó. Fizetett, de nem tudta, hogyan induljon el, mert nagyon rosszul hallott... hát csak bólogatott... nem volt biztos benne, hol is tartanak a diskurzusban.

Az üzletből kilépve, kihúzta magát, felvette a fiatalos tartást és kényelmesen elindult... hova is...? Ja igen...

A sarokhoz érve bizonytalanul nézett körül. Valami csődületet látott, ami egészen dermedtnek tűnt a vásárlási lázban lüktető utcán. Egy mentőautó kanyarodott ki a járda mellől. Süvítése még a férfit körülvevő láthatatlan burkon is áthatolt.

– Jaj, csak nem?! – sajdukt bele a gondolat – az nem lehet...!

Aztán meglátta az emberek között révedező asszonyt...

– Gyere Ida, gyere, ne félj semmitől... te csak kapaszkodj belém...

2. Fülöp

Fülöpnek én neveztem el azt a fiatal, csinos férfit, akiről írok. Nem ismertem személyesen. Egy vasárnap délutáni séta alkalmával tűnt fel.

– Ki ez? – fordultam barátnőmhöz.

– Fogalmam sincs. Azt hiszem, még sose láttam...

– Nem lehet idevalósi. Biztosan vendégeskedik valakinél.

– Milyen érdekes, intelligens arc..

– Fülöp! – csúszott ki a számon – csak a testőrség hiányzik mellőle...

– Vagy a gorillák és a diplomata rendszámú autó....– tódította Liza.

Az idegen férfi egész megjelenése valóban olyan volt, mintha a spanyol etikett szabályai irányították volna minden mozdulatát.

Másnap az autóbussmegállóban láttuk meg újra. Az iskola igazgatójával beszélgetett. Sajnos felszállt a buszra és eltűnt a szemünk elől.

– Feri bácsi! De jó, hogy látom! – szólítottam meg az igazgatót.

– Kézcsókom hölgyeim – udvariaskodott az öreg, aki tulajdonképpen nem is volt öreg, csak így szokták emlegetni.

– De kár, hogy későn jöttünk, bemutathatta volna ezt a jóvágású férfit, hiszen tudja: sok az eszkimó, kevés a fóká!

– Nem féltém magukat kedvesem, – fogta Feri bácsi tréfára a dolgot Aztán elkomorodott: – Nagy baj lenne, ha Lacira lenne szükségük.

Elindultunk hármásban az iskola irányába.

– Jaj, csak nem? – hüledezett Liza.

– Mire gondol, kedvesem? Nem, Lacit, nem a fiuk érdekelik.... ha erre gondolt... de a lányok se különösebben...

– Hát akkor mi érdeklí? Csak nem a kecskék? – ez utóbbi Liza szerencsére már csak a fülembé súgta egy kis vigyorral. Szerettem volna bokán rúgni az idétlenkedésért, de az öreg már folytatta:

– Mi érdeklí? Hmm. A történelem. Egyedül a történelem... Ülünk be egy kávéra a presszóba, ha már így érdeklődnek, elmondom röviden, hogy ne legyen félreértés.

Befelé menet megböktem Lizát és illik, nem illik, a fülébe súgtam:

– Te hülye! Neked mindig ökörködni kell. Biztos meghallotta az öreg a kecskét.

Némán ittuk a kávé. Mind a hárman zavarban voltunk egy kicsit.

– Az öcsém. Igen. Laci az öcsém. – szólalt meg végre Feri bácsi.

– Ne csodálkozzanak. 16 évvel fiatalabb, mint én. Késői gyerek volt, amolyan utolsó ajándék. Várható volt, hogy anyámnak a kilenc hónapot szinte végig kórházban kell töltenie... Vigyáztak rá, mégis koraszülés lett a vége és Laci, sajnos hihetetlen kis súllyal jött a világra. Akkoriban csodaszámba ment, hogy életben maradt. Mégis, milyen jóvágású legény lett belőle! Na ugye!

– Tökéletes! – sóhajtott Liza, szinte vágyakozva.

– Ne higgyék lányok, hogy könnyű volt. Szüleink egész élete, minden energiája ráment, míg Laci idáig jutott. Rengeteg gond volt vele. Akkoriban néha elégedetlenkedtem, hogy minden gondolatuk körülötte forgott, de ma már megértem. Okos gyerek... a maga módján! A történelem a vesszőparipája. Az évszámok, összefüggések szinte automatikusan vésődnek az agyába.

– Ez egy nagyszerű sikertörténet! – ámuldozott Liza.

– Hát nem egészen...

– Miért?

– Nem tanulhatott tovább.

– Ilyen ésszel? Talán valami politikai ügybe keveredett?
...vagy drogosok közé?

– Ugyan, dehogy! Más, egészen más... ha már benne vagyunk, ezt is elmondhatom. Mondtam, hogy koraszülött volt. Eleinte nem látszott semmi eltérés... talán kicsit gyámoltalanabb volt, mint a többi gyerek. Iskolába került és akkor derült ki, hogy... hogy – Feri bácsi akadozva kereste a szavakat – kiderült, hogy nem lehet megtanítani számolni. Nincs semmiféle számfogalma. Az orvosok szerint az agyának az a része, ahol a matematikai képességek vannak, nem fejlődött ki. Ír, olvas... de megnyit olvas! Minden számot, évszámot megjegyezz, de ma se tud elmenni a boltba vásárolni, mert fogalma sincs árakról, pénzről, visszajáróról ...kenyeret se tud venni, mert a kasszánál odaad öt forintot, vagy ezret, hiszen nem tudja, hogy mi mennyibe kerül és melyik bankjegy mennyit ér. Nem figyelték? A buszjegyet is én vettem meg neki... , hát ez a probléma Lacival! – hirtelen felállt – Na, induljunk, mert értekezletem lesz kettőkor.

Csak néztünk magunk elé. Alig tudtunk felocsúdni az elképesztő történet után. Feri bácsi nem várta meg, hogy a pincér odajöjjön az asztalhoz. Biccentett és a pulthoz ment fizetni. Mit is tudtunk volna mondani erre a históriára?

***

Liza elköltözött. Áthelyezték, vagy megpályázott egy jobb helyet, nem tudom. Még két levelet váltottunk, aztán az is abbamaradt. Talán három év, vagy több is eltelt, mire újra találkoztunk. Egy kis balatoni presszó kerthelyiségében üldögéltem, mikor egy elegáns fiatalasszony lépett be, babakocsit tolva maga előtt..

– Liza! – integettem neki. Első pillanatban meg se ismert, de aztán boldogan intett vissza és büszkén kanyargott felém az asztalok között a kis kocsival. Mellém ült. Puszi-puszi, ahogy szokás.

– Ehhez mit szólsz?

– Gyönyörű! Tied?

– Kié másé?! – aztán máris, mint az áradat ömlöttek az adatok Lizából: a születési súly, a baba hossza és fiú és a neve:

képzeld: Fülöp! Na nem azért, hanem Fülöp királyról,... Nagyon szimpatikus... mutatták a tv-ben... stb... stb...

– Most már magadról is mesélj! Hova tűntél?

– Kerestem egy jó helyet. Sikerült. És látod: férjhez mentem.

– És? Milyen?

– A pasi? Csodálatos ember! Komoly, nem az a nőbólon, akit féltetni kell. Rajtam kívül másra rá se néz. Csinos, érdekes, szórakoztató. Annyit tud mesélni... történelemről, királyokról... De mindjárt jön is, meglátod...– kapkodta fejét az ajtó felé izgatottan.

Ott pedig pár perc múlva megjelent egy férfi, akinek egész megjelenése olyan volt, mintha a spanyol etikett szabályai irányították volna minden mozdulatát.

– Laci! Laci! Itt vagyunk – invitálta az asztalhoz rajongva, csillogó szemekkel: *Fülöpöt.*

3. Magának könnyű!

– Hogy van tanár úr? – kérdezte egy reszelős férfihang az egészségügyi központ folyosóján várakozó tömegben.

Cukor Géza nyugdíjas számtantanár kihúzta magát és körülpillantott, mintha csak az osztályban lenne, és azt kutatná, ki merészelt megszólalni engedélye nélkül.

– Hogy van tanár úr? – ismételte meg a kérdést Lelkencz Lajos, hajdani él-tanuló, akit a felesége kísért ide és segített feljönni a lépcsőn az emeletre, ahol a háziorvosi rendelők voltak. Géza bácsi végre észrevette, és bár évtizedek mélyéről merült fel benne az emlék, azonnal felismerte a régi, kedves tanítványt.

– Köszönöm. Megvagyok. Hetvenen túl, dicsekedni nincs mivel, panaszkodni meg nem érdemes – hangzott a diplomatikus válasz, aztán még hozzátette: – Csak a szemészre várok. Azt hiszem, új szemüveg kell. – húzta ki magát, hogy ezzel is alátámassza, nem beteg ő, mint itt körülötte a többiek. Egyébként is jól tartja magát. Ha jó napja van, 10 évet nyugodtan letagadhatna – legalábbis ezzel biztatják gyakran az ismerősök. – Eszi fene! Mire mennék vele? Ha tizet letagadnék, még mindig maradna 65 – szokott magában élcelődni.

– Hát Te Lali, hogy vagy?

Nevezett Lali is bőven elmúlt ötven, nem is volt valami jó színben, hát csak leszegte a fejét, mint annak idején az első padban ülve, ha durcás kedvében volt.

– Van nekem elég bajom! Múlt héten jöttem haza a kórházból. Most felülvizsgálatra jöttem... meg gyógyszerért. Az is kár belém... Halottnak a szenteltvíz!

– Ugyan már Lalikám! A gyógyszert meg... nem elég kiváltani, be is kell szedni! Majd betartod, amit az orvos mond, szépen rendszeresen szeded azokat a pirulákat, aztán meglátod,

rendbe jön minden... Látod én is, hogy megvagyok, pedig műtöték a gerincemet, volt már vesekövem, meg az epémrel is mennyi baj volt... Egyszer agyrázkódást is kaptam, mikor leestem a padlásról... Csak nem kell mindjárt megijedni... Azért vannak az orvosok, hogy segítsenek. Na csak fel a fejjel!

A körülállók tisztelettel hallgatták ezt a szónoklatnak is beillő biztatást, de Lali csak legyintett:

– Könnyű magának tanár úr! Magának könnyű... Maga nem volt alkoholista!

Ezen a válaszon eléggé megdöbbsent Cukor Géza nyugalmazott számtantanár és felháborodásában már majdnem kicsúszott a száján a csattanós válasz:

– Téged se géppisztollyal kergettek az alkoholizmusba! – de rápillantott a szemmel láthatóan szégyenkező asszonyra, aki Lajost segítette egyensúlyban tartani, hát csak felhúzta a szemöldökét, biccentett és összeharapta a száját. Mit is lehetne mondani? Mire valami udvarias válasz eszébe jutott volna, kinyílt a rendelő ajtaja és elnyelte Lajost, alkoholizmusával és pironkodó feleségével együtt.

***

– Az se bolond, aki hallgat. Most csak röstelkednék magam előtt, hogy megbántottam azt a szegény asszonykát – dünyögte Cukor Géza tanár úr két hét múlva, mikor letette a három szál szegfűt a frissen hantolt sírra.

4. Hétköznapi történet

Lenke a tükör előtt állt. Keskeny, fehér kezével beletúrt a hajába. Az őszes fürtök látványa szomorúsággal töltötte el. Évekig hajfestéssel próbált védekezni az egyre szaporodó ezüstös szálak ellen, mert a mélybarna hajtömegben minden egyes szál már megszüről virított, mint az elmúlás hírnöke. Józsi nem értette, mért zavarja az asszonyt ez a természetes változás, de végül jóváhagyta, hogy segíteni kell a dolgon.

– Ha festetsz, legalább ne az eredeti színt akard visszakapni! Olyan az, mintha be akarnál csapni... Az őszinteség az egyik legfontosabb dolog.

Így aztán Lenke vörös lett, majd szőke, kipróbált minden árnyalatot, amit a fodrász ajánlott, mert úgy érezte, hogy minden új szín, új forróságot hoz a lassan hűlni kezdő hitvesi ölelésekbe is. Egy szép napon Józsi újabb kívánsággal állt elő:

– Minek ez a sok felesleges kiadás? Nincs szebb, mint a fiatalos arc és az őszes haj ellentéte. Ki kellene próbálni. Biztosan neked is előnyös lenne.

Ki tudja, hol látott ilyent, meg hát minek is megint változtatni, de azért némi töprengés után Lenke rászánta magát, hogy lenöveszti a haját. Mivel éppen a platinaszőkénél tartott, úgy gondolta, talán nem lesz túl feltűnő a hadművelet. Tél eleje volt, a kucsma ápol, s eltakar, tavasszal egy rövid fiús frizura már az eredeti cirmosra őszült látványt adhatja.

Az első pár centi után világosan látszott, hogy festék alatt tökéletesen megőszült.

– Nagyszerű! – biztatta Józsi – Így még sokkal szebb leszel.

Ez kicsit megnyugtatta az asszonyt, de nem mondható, hogy boldog volt tőle, különösen, ha hozzávesszük, hogy közben meg kellett vennie élete első szemüvegét is.

Most is rémülten nézegette magát a tükörben.

– Olyan feszült vagy! – lépett hozzá a férfi – Egy jó meleg fürdő majd segít! Tudod mit? Majd én elkészítem – duruzsolta, és már ment is a fürdőszobába.

Milyen gyengéd és gondoskodó – melegedett át az asszony szíve, mikor beszívta a habfürdő illatát.

– Egy könyvet is idekészítettem a székre, eléred a kádból. Legalább egy órát pihenj itt, másképp nem használ. Ha hülne közben a víz, engedj rá egy kis meleget! Én addig zenét hallgatok.

Lenke behunyta a szemét és álmodozott. *Nem volt ez egy nagy élet... de amire fiatalon legjobban vágyott, az sikerült. Az egész életet betöltő szerelem... sűrű tartó hűség. Hogy ilyen nincs? Ha valakinek, nekem sikerülni fog... gondolta annakidején... és lám összehozta a sors azzal az egyetlennel, akivel ezt az álmat meg lehet valósítani...*

Kinyitotta a szemét. Kinyúlt a könyvért és bosszúsan vette észre, hogy nincs mellette a szemüvege. Ha szólok neki, mérges lesz, hogy erre igazán magam is gondolhattam volna. Kilépett a kádból, éppen csak lerázta magáról a vizet és amúgy pucéran elindult a szemüvegért. Aztán eszébe jutott, hogy egy magazin jobb lenne, mint Agatha Christie. Kicsit fázott, de mégis továbbment a dolgozószoba felé. Meztelen talpának halk neszt elnyelte a vastag szőnyeg és Brahms muzsikája.

A dolgozószobában csak az íróasztal lámpája égett. A férfi sziluettje sötéten rajzolódott ki a fénykörben. Elmélyülten írt. Lenke lábujjhegyen lopózkodott mellé és kíváncsian benézett a válla fölött az írásra. Józsi összerezzent és egy ösztönös mozdulattal rácsapta a tenyerét a papírra.

– Naaa... mutasd! – kapott oda az asszony szinte incselkedve, de Józsi megpróbálta eltüntetni a levelet, így Lenke csak a megszólítás kezdetét látta egy pillanatra: Édes, egyetlen... Ennyi elég volt.

Karvalyként támadt a férfi kezére. A lap elszakadt..., az asszony rohant, nyomában a rémült férfivel, hova is... hova is mehetne, hogy legalább még egy pillantást vethessen a megszerzett fecni-

re... Beugrott a WC-be, de a reteszt már nem volt ideje betolni, a férfi feltépte az ajtót és elkapta a kezét... szétfeszítette a nő görcsösen ökölbeszorított ujjait. A papír a kagylóba hullt. Egy pillanatig ott forgott, aztán elvitte a víz a szavakat: Édes, egyetlen szerelmem, Margit!

– Margit? – visított fel az asszony – Az a festett hajú kurva! A természetes színek! Csak az ősz haját takarják.... Most nem érzed becsapva magad?

Józszi már visszanyerte lélekjelenlétét és magabiztosan válaszolt:

– A szoba is úgy szép, ha festett!

– ...de... de te mindig azt mondtad...

– Mit mondtam én? Különben is! Az akkor volt! Inkább azzal törődnél, hogy te... te hogy nézel ki? Menj... menj, és nézd meg magad a tükörben!

Lenke csak most ocsúdott rá, hogy csapzottan, meztelenül áll a férfi előtt. Megborzongott. Leakasztott a fogasról egy nagy törölközőt és magára tekerte.

5. Olga tükrei

Lehet, hogy túl sok volt a tükör...

A fürdőszobában a mosdó fölött... csak akkor látott bele, ha lábujjhegyre állt....

A szalonban egy hatalmas aranykeretes tükör az egész alakot mutatta. A keret mellett széles, fényes sáv futott...Lássuk csak! Metszett, velencei üveg, értékes darab.

Anyja pipereasztalán három tükör is volt. A két szélsőt elforgatva oldalról is láthatta magát...

Kész csoda...!

Aztán a hátsó szoba tükrös szekrénye... mindkét ajtaján tükör betét. Na nem valami extra. Hibás volt az öntése. Ez eleinte megijesztette, mert hirtelen belepillantva valami ismeretlen torz alak nézett vissza rá.

Én lennék ez is?

Apja borotválkozó tükrében nagyítva látta az arcát: bőre minden kis hibáját, apró pihéjét megmutatta ez a tükör... Milyen csúnya! Tükrök a fiókok mélyén, táskákban...bőrbe foglalva, melyek színe megegyezett a táskákéval.

Igen, ez így elegáns.

Kétoldalú tükör! Te is belenézhetsz, egyszerre velem! Most ki van a tükörben?

A sárga fakeretes, asztali tükröt fel lehetett állítani bárhol. Órákig nézte benne magát. Rúzs helyett piros rózsaszírmot tapasztott az ajkára. Jaj, de szép! Én vagyok a rózsatündér! Szép a szám? Csókolni való...lesz, talán....

Hányféle arc! Mennyi tekintet! Ez mind én lennék? Azt látják mások is, amit én látok a tükörben? A tükröképem barátságos, vagy pózolja fennhéjázó, biggyeszi a száját, vagy biztatóan néz vissza rám... néha haragos, de akkor is igyekszik valami kedvező képet mutatni... Ezt látja mindenki, aki rám néz? Ilyen vagyok mások szemében? Az nem lehet!

Ha ilyennek látnának, mint én magamat, akkor mindenki szeretne... mindenki észrevenne..

Engem nem vesz észre senki! Miért nem vesznek észre?!

Milyennek látnak mások, ... a körülöttem lévő emberek?

Jó lenne egyszer belépni egy szobába... az ajtóval szemben egy tükör...fél-sötét van... hirtelen fel se tűnik, hogy tükör van velem szemben... ajtó... igen, egy ajtó az, és egy alak jön felém...egy idegen....Csodálatos! ...Én pedig csak percek múlva jönnek rá, hogy a tükörképem az én vagyok...

Akkor, igen ...akkor megtudnám, milyennek látnak mások....

Ez a vágy a tükrös szoba után, az önmagával való váratlan találkozás ábrándja, elkísérte évtizedeken át... és mindig, újra és újra hol átfutó gondolatként, hol intenzív erőként tartotta fogva...egészen addig....amíg...

***

Kinek lehetett ez az eszement ötlete, hogy az augusztusi hőségben egész napos tanácskozást kell tartani valami teljesen piti, érdektelen témában? Ráadásul egy déli teremben, ahol az óriás ablakok folyamatosan ontják az agyforraló hőséget! Légekondicionálás? Itt annak talán még a hírét se hallották... Az előadók csüggedten törlik gyöngyöző homlokukat, miközben kínos erőfeszítéssel próbálják a kókadozó hallgatóság figyelmét lekötni. Pedig nekik könnyű! Óráként váltják egymást... De a szerencsétlen hallgatóság? Mi az a tíz perc szünet! Semmi. Arra se elég, hogy egy kis vizet szerezzen magának az ember... és már négy órája tart ez az emberkínzás!

Olga megpróbálta összeszedni gondolatait, ...valljuk be: kevés sikerrel.

Legalább ne vegyék észre... ne vegyék észre, mennyire elegendem van az egészből.

Komoly, értelmes arcot igyekezett vágni...elvégre ő itt vendég...
na nem egészen: inkább amolyan ellenőrzéssel megbízott szak-
ember... szaktekintély, akinek az a dolga...

Mi a dolgom nekem itt, ebben a kurva melegben?

*Legjobb lenne rájuk borítani az egészet, az asztalokat... a ter-
met... az egész berendezést... Mit papolnak ezek?*

Olyan mindegy! – vett erőt fokozódó türelmetlenségén.

Hirtelen furcsa bizsergést érzett a tarkóján... mintha valaki fi-
gyelné... Igen, pont ilyen érzés az is, mikor az ember megy az
utcán és valaki követi... A szűrős tekintet, mintha belefúródna az
ember hátába, fejébe. Óvatosan megfordult.

Majdnem közvetlenül mögötte valami nagy feketét pillantott
meg, melynek közepén egy furcsa, kis négyzet alakú ablakot vett
észre, se kerete, se nyitható szárnya... csak egy szabályos lyuk,
figyelőnyílás, éppen, mint a gépészeké a mozikban...és ebből az
ablakból pontosan őrá szegeződött egy nő fürkésző tekintete. A
kivörösödött, dagadt arcból egy öregedő, rosszindulatú... igen:
határozottan rosszindulatú szempár meredt rá...

Mit akar tőlem ez a vén boszorkány?

Csak percek múlva tisztult ki annyira az agya, hogy meg tudja
állapítani, hogy egy, számára ismeretlen optikai berendezés tük-
rébe bámult bele.

Soha többé nem volt kíváncsi rá, milyenek látják az emberek.

6. Kis kínai aknát keres

– Soha ne legyen rosszabb napunk... – sóhajtott Veronika, miközben kivette a holmiját az előadóterem faliszekrényéből. – Mehetünk haza!

Már a kabátját akarta húzni, mikor kiszólt a dohányzóból az egyik kolléga:

– Hova siettek? Főztem még egy kávét. Most igazán ráérünk meginni.

– Igaz.– hagyta helyben az asszony.

Kivételesen, félnapot dolgoztak. Mindjárt ebéd után kezdődött az értekezlet, amolyan félhivatalos, a nagyfőnök fejükre olvasta a dörgedelmeit, de mivel senkinek nem volt ellenvetése, jóval hamarabb vége lett az egésznek, mint számították. Mindenki megkönnyebbült és szinte úgy érezték, hogy megérte az a kis fejmosás ezt a szinte ajándék szabad délutánt.

Legtöbben máris célba vették a kijáratot, de vagy tízen benyomakodtak a kis helyiségbe, amit már betöltött a frissen lefőtt kávé illata. Veronika úgy érezte, hogy ennyit még megengedhet magának, hiszen csak valami harapnivalót kell venni útközben és már otthon is lesz. A fal mellett álló foteleket már elfoglalták, páran állva szorongtak köztük, Veronika csak a nyitott ajtóban tudott megállni, a kávéját is úgy adták neki kézről–kézre, gyorsan megitta és éppen lépett volna kifelé, mikor Hajjas Imre utána szólt.

–Várjon Veronka, van egy jó viccem!

Veronika megállt tétován, a többiek összébb húzódtak, a fiú pedig a kis szabad helyen felállva elkezdte:

– Ez egy találós-kérdés. Tessék jól idefigyelni... Sárga és ekkora! – kezével derékmagasságban húzott hirtelen egy víz-szintest:

.–...és így csinál...– azzal, lábával olyan mozdulatokat tett, mint ha egy csikket taposna szét. Mindenki áhítattal figyelt rá.

– Eltapos egy cigarettát – próbálkozott valaki – de a fiú nevetve rázta a fejét.

– Nem, nem! – azzal megismételte a pantomimet.

– Szabad a gazda – vetett véget Veronika a bemutatónak – Na, mondja gyorsan, mert sietek.

A fiú már előre nevetett saját viccén és harmadszor is megismételte a csikktaposást miközben kimondta végre:

– Kis kínai aknát keres!

Veronka a többivel együtt nevetett – viszlát holnap... – és kifordult az ajtón. Gyorsan öltözött és indult. Odabenn újabb bemutató lehetett, de csak a végét, a megoldást hallotta:

– Megtalálta... Megtalálta az aknát! – az előzőnél is nagyobb nevetés még akkor is szünni nem akaróan gyöngyözött, mikor az asszony már a lépcsőn szaladt lefelé.

– Affene! Ezt még megvárhattam volna, most hogyan mesélem el Lalinak?!

A kijárat melletti tároló üvegfelületében megpillantva magát önkéntelenül félrehúzta a száját: – *Úgy lóg rajtam ez a télikabát, mint a rongy! Ez bizony, sír egy újért!* – de ahogy kilépett a délutáni ragyogásba, újra betöltötte az elégedett megnyugvás: – *Majd jövőre! Hiszen jóformán itt a tavasz...*

A park mellé érve lassított a tempón, szinte áhítattal nézte a kospasz fákat, az égnek meredő ágakról mintha egyik napról a másikra hirtelen letörölte volna a szürkéséget a tavasz ígérete, mintha a nedvek robbanásra készen feszülnének a kéreg alatt. Start előtti felajzott várakozás.

– *Akárcsak mi, az érettségi előtt... jön a nagy élet... mennyi félelem... mennyi reménykedés, aztán mi lett belőle... Erre kellett annyit készülni? Ettől kellett úgy félni... hiszen semmi az egész...*

Már a főtéren járt, mikor újra eszébe jutott Imre találós-kérdése és kimondhatatlanul vágyott rá, hogy elmondja valakinek. – Kinek is? Alig volt barátja, társasága... Ezen szoktak Gizivel, a szomszédban lakó magányos nővel lázadozni... de már ő is meghalt, vagy öt éve... *Munkahely... haza...! Vásárlás... haza! Mun-*

kahely... vásárlás... haza! Ennyi itt az élet. Erre kellett olyan nagy izgalommal készülödni...

A pártház elé érve eszébe jutott Róza, a volt kolléganő, aki azóta felelős beosztásba került. Hozzá minden héten fel szokott ugrani, elviccelődtek pár percet, hiszen annak is mi dolga lett volna, és ha volt is, ráfoghatta arra a kis tereferére, hogy tartja a kapcsolatot a "dolgozó néppel". Róza imádta a vicceket. Neki feltétlenül el kell mesélni... be fogja mutatni a csikktaposást... sőt! Úgy érezte, még jobban tudná csinálni, mint az a tejfelesszájú fiú. Magában előre kuncogott és befordult a szürke épület ajtaján. Odabenn szinte síri csend volt. Veronika egy pillanatra megállt a sötét folyósón... éppen indult volna tovább, hiszen jól ismerte a járást, de hirtelen kivágódott az egyik ajtó és Lali lépett ki rajta, majd hogy egymásba nem ütköztek.

A férfi zavartan mosolygott, de az asszonynak ez fel se tűnt, annyira betöltötte a kikívánczozó közlésvágy, s a vörösödő arc, számára csak a sietség jele volt. Egy hirtelen puszi után szinte ráömlesztette a férfire a csacsogó kérdéseket:

– Hát te? Hogy kerülsz ide ilyenkor? Mit csinálsz itt ? – de meg se várta a választ, már mondta: – Egy isteni jó viccet halottam...

– Most ne – szabadkozott a férfi – majd otthon.

– Én Rózához jöttem... de ha gondolod...

– Csak menj, én innen egyenesen haza sietek – azzal ki is kerülte az asszonyt, szavait barátságos, szinte intim bólogatással fűszerezve.

Míndez teljesen meglepte Veronikát, hiszen már évek óta este nyolc előtt ritkán ért haza a férje.

A váratlan lehetőség egészen felvillanyozta... – *Ma minden jó, minden szép, az ilyen apró örömeket meg kell becsülni.*

Róza irodájának előterében nem volt senki. A gépírónő már elment. A belső irodából halk beszélgetés hallatszott. Róza rögtön kijött és a résnyire nyitva maradt ajtón át, látni lehetett, hogy legjobb barátnője Husika ül odabenn. Veronikát nem invitálta beljebb, csak sietősen megkérdezte:

– Mi a probléma?

Veronika látta, hogy rosszkor jött, de azért nem hagyta elrontani az örömét:

– Á, semmi, csak hallottam egy viccet és frissiben el akartam mesélni – és mutatta és kérdezte és mutatta és mondta és végül maga is nevetett, amikor elárulta a megoldást. Róza is nevetett, kissé zavartan, de Veronikának ez sem tűnt fel, meg a szabadkozás sem, hogy most itt van Husi, és ne haragudjon, de nem ér rá, majd holnap...

Örült is, hogy ilyen hamar elmondhatta, amit akart. Nem ment bevásárolni, hanem sietett haza, hátha össze tud még valami vacsorát csapni, mire Lali is hazaér... de a férfi, kész csoda, ahogy ígérte, otthon várta.

– Most hirtelenjében csak rántottát tudnék csinálni, nem baj?

A férje a másik szobából szólta csak át:

– Jó lesz..

– Hány tojást kérsz?

– Nem is tudom...

– Három elég lesz?

A férfi még mindig nem jött elő, hát nem kérdezősködött tovább, hanem gyorsan terített és megsütötte a tojásokat.

– Kész a vacsi! Gyere, mert kihűl.

Na végre! Leültek egymással szembe a kis konyhaasztalhoz. – Majd evés után, a szobában mesélem el neki a kis kínait. Addigra jobb kedve lesz.

Lali azonban eltolta maga elől a tányért, és két könyökére támaszkodva a kezébe temette az arcát. Veronika elhűlve nézett rá, de a férfi csak ennyit mondott:

– Baj van.

Az asszony elrémült:

– Tejóisten! Mi?

A férfi homlokán apró gyöngyökben állt a verejtek. Úgy mondta ki, mintha a világ akarna összedőlni körülötte:

– Nő.

– Csak nem... Csak nem csináltál fel valakit...? – szepent meg az asszony, de máris gyorsan hadarta: – Gyerek? Magunkhoz vesszük, örökbe fogadjuk, felnő a mienkkel...

A másik türelmetlenül közbevágott:

– Dehogy! Szó sincs gyerekről...

Veronika kicsit megkönnyebbülten felsóhajtott.

– Hát..?

Csend. Mintha örökké tartana.

– Beleszerettem valakibe... Egy asszonyba.

Veronika csak nézett. Azt el tudta képzelni, hogy a férje valami meggondolatlan kalandba keveredik, de hogy szeretni... rajta kívül, valaki mást is tudna szeretni...? Hirtelen mintha teljesen kiüresedett volna az agya... Amikor megszólalt, valahonnan mesziről hallotta a saját hangját:

– Arról nem tehet senki, ha beleszeret valakibe...

– Ha most összecsomagolod a holmimat és az ajtó elé teszed, kimegyek a vasúthoz és a vonat alá ugrom... – mondta a férje, mint egy leckét, amit már minden eshetőségre készen előre átgondolt.

– Csak nem képezed, hogy ezért kidoblak...? Hát így ismeresz....

Úgy érezte, hogy menten megfullad. Mivel a férfi nem válaszolt, folytatta:

– A szerelem csodálatos dolog... Örülj... mint egy ajándéknak. – próbálta az asszony összeszedni minden józanságát.

Lali nyelt egyet, mint aki túl van a nehezén, és reménykedni kezdett:

– Segítesz? Ugye segítesz rajtam? – látva, hogy Veronika megértően bólogat, most már gyorsabban folytatta: – Csak leveleztünk, és a férje, az a bunkó, kutatott a szekrényében... és megtalálta a leveleimet. Se levéltitok, se semmi... elolvasta az öszszest.

– De hát, édes istenem, miket írtál neki?

– Semmit, csak hogy... milyen gyönyörű, ... gyönyörűek a mellei... meg ilyeneket.

– Hogy írhattad, hol láttad te annak a nőnek a mellét...?
Ekkora naivitás hallatán a férfinak elállt a szava... Nem, ennek nem lehet megmondani az igazat, össze fog roppanni... ez még most is vakon hisz bennem... Kicsit dadogva folytatta:

– Hát... hát csak úgy elképzelttem. Magam elé képzeltem. De a leveleken nincs rajta a nevem. Nagyon vigyáztunk.. mégis rájött, hogy én írhattam... Botrányt akar csapni... Elment az esze! Azzal fenyegetődzik az az állat, hogy bemegy a tanácsra, meg a pártbizottságra és elintézi, hogy kirúgjanak az állásomból.

– Én... Mit tudok én segíteni?

– Ha panaszt tesz, Róza be fog hivatni, hogy nézd meg a leveleket és azonosítsd az írást. Mondd azt, hogy nem én írtam. Nem az én írásom. Akkor el van intézve. Mehet panaszra a sóhivatalba...

Veronika tudatában hirtelen összeállt a kép: Lali a pártbizottság folyosóján... Róza... és persze Husi az irodában. *Ezek ott főzték ki, mit lehet tenni... mit mondjon... hogyan adja be nekem... ezek mindent tudtak... csak én nem tudtam semmit... Ott nevettem... bohóckodtam nekik... játszottam a kis kínait...* - már nem érzett mást, csak végtelen szégyent, megalázottságot... megsemmisülést... Nagy erőfeszítésébe került, hogy meg tudjon újra szólalni:

– Jól van. Csak annyit kérek, ne felejtsd el, hogy azonnal melléd álltam. Segítettem... de ez nem csak ennyi... tudom, hogy ezt nem fogom ilyen könnyen lenyelni, holnap... holnap lehet, hogy neked támadok... akkor jusson eszedbe minden egyes szó, amit ma mondtam, ...hogy nem bántottalak, nem hibáztattalak...

Felálltak. Az asszony, mint egy alvajáró indult kifelé a konyhából. Már csak maga elé dűnnyögött:

– *Minek keresni az aknákat... a rejtett aknák úgylis felrobbannak... az aknák mindig felrobbannak...*

A férfi pár pillanatig értetlenül figyelte, aztán megvonta a vállát...

A két tányér ottmaradt az asztalon a kihűlt vacsorával.

7. Álmodozók

Megjött a tél, vagy csak jönni akart? Az első hóesés nyoma napok alatt eltűnt. Száraz hideg dermesztette a fákat, és a ragyogó kék égbolt alatt még a házfalak is csodálkozva dideregtek.

– Menjünk. Húzz meleg sálát, sapkát, indulunk. Ki kell használni az időt. Ha jeges lesz az út, már nehezen mozdulunk ki. Más se hiányzik, mint hogy valamelyikünk elessen! Ebben a korban egy combnyaktörés? Rá gondolni is rossz...

Gondosan bezártak ablakot, ajtót, hiszen ki tudja mikor érnek haza...

Az asszony szótlankapaszzkodott a férje karjába. A férfi a reggel olvasott újság érdekesebb híreit elemezgette, majd elmesélt pár viccet. A nő halkán kuncogott. A kirakatok előtt megbeszélték az árakat, aztán ez a téma is elfogyott. Egy ablakban kis táblát látott meg az asszony.

– Nézd csak! Ez a ház eladó – olvasta hangosan – Sokkal szebb, mint amiket tegnap láttunk. Ez igazán jó lenne... Ellaknék benne! A falak élénksárgán virítottak, az ablakkereteket talán éppen az ősszel újították fel. A lépcső aljában két kutya lapított. Összebújtak, hogy ne érezzék a hideget. Az egyik felemelte a fejét, de nem mutatott hajlandóságot az ugatásra, mintha csak tudta volna, hogy a bábámszokó pár nem fog a kilincs után nyúlni.

– Nem jó. – rázta a férfi a fejét – Nyolc lépcső van a bejáratig. Nekem kettő is sok. Lefelé még csak könnyen lépek, de fölfelé... tudod, hogy nehéz.

– A bejáratot át lehetne tenni a terasz túlsó oldalára, és ott elfér egy lejtős feljáró. Hátraléggé tágas az udvar.

– Nem lehet megoldani. Látod, milyen magasan van az ajtó. Hosszú feljáró kellene. Télen csúszna az egész, ha bejegesedik. Ha elcsúszol, fel se tudlak emelni.

– Le lehet sózni a betont.

– Lefolyik a sólé és árt a földnek. Azt mondtad, tavasszal virágot akarsz ültetni az út mellé. Gyerünk tovább!

A szomszéd utcában egy kopott, öreg ház állt a sok büszke villa között. Egy éve halt meg a gazda, egy özvegyember. Gyerekei már régóta a fővárosban dolgoztak, nem adták fel az ottani egzisztenciát a vidéki örökség miatt.

– Az egyik ablak kitört!

– Biztos kicsúzlizta valami kölyök. Így van az, ha lakatlan a ház! Jó, hogy le nem akasztotta valaki az ablakszárnyat, ajtót.

– Nem olyan környék ez! A kilincsek is mind megvannak.

– Lehet, hogy szívesen eladnák a pesti örökösök. Legalább meg tudnának osztozni a pénzen. Mi meg rendbe rakatnánk. Tavasszal már hozzá is lehetne kezdeni.

– Nem lehet drága...

– Hátul orgonabokrok lesznek. Lila, fehér váltva. Itt a sarokban meg olyan aprólevelű, amit gyerekkoromban kecske-orgonának hívtott a nagyanyám. Gyönyörű, laza, halványlila fürtökkel volt tele a bokor. Az a legillatosabb orgona! Vázában is sokáig kitart...

– Amíg a kőművesek el nem vonulnak, nem érdemes semmit ültetni. Csak siratnád, amit kitaposnak.

– Már nem is kell! Nézzünk körül máshol! Hiába tetszik a ház, az udvar, messze van ez a központtól! Sehol a környéken egy bolt... Egy kifliért három kilométert kell gyalogolni.

– Amit tegnap néztünk... az, sokkal jobb helyen van.

– A sarkon van egy kis áruház, olcsó árakkal. A telken gyönyörű fák. Új házat terveztünk és megszabjuk, hogy minden fát hagyjanak meg. Árnyékos, hűvös lesz nyáron az egész udvar. Hozatunk egy kocsit homokot. Hadd játszanak az unokák, ha eljönnek nyáron! Két hinta is kell, hogy ne legyen vita, ki ülhet fel rá. Egy vastag ágra kötjük majd, vagy inkább erős fémlábakat állítsunk? Körülötte virágok lesznek. Talán nárcisz és tearóza...

– Árnyékban nem lesznek szépek a virágaid...

– Jaj, dehogynem! Majd olyant veszünk, aminek nem kell sok fény. Árnyliliomot. Biztos van más is. Felveszünk egy tervezőt. Kertépítő szakembert. Lehet, hogy cserélni kell a talajt is. Tudod! Az azáleák miatt! Fehér és rózsaszín azáleák lesz a kert közepén... és halványlila, amilyent az arborétumban láttunk...

Lassan az utca végre értek. A sarki üzlet már bezárt. Az épület végében elterülő, hosszú telek valamikor egy óvoda kertje volt. Szép, régimódi vaskerítés határolta. Mellette hatalmas fenyőfák sorakoztak, mint a katonák.

– Mint a katonák... – suttogta az asszony – Mit őriznek? Álmodat? A gyerekekét, vagy a miénket... – felsóhajtott – a katonák se mindig tudják, hogy mit őriznek...

– Felépítjük...

A fák megadóan bólogattak. Beljebb a terebélyes kerek bokrok, a hirtelen feltámadó szélben dacosan rázták kopasz ágaikat, mintha csak azt jeleznék: Nem! Már nem lehet!

– Fázom.– suttogta az asszony és felhajtotta a kabátja gallérját. Sötétedett. Lassan botorkálva indultak visszafelé.

– Biztosan bezárt már a Posta is. Holnap... Holnap feltétlenül meg kell venni a lottót...

8. Sonipes

Kicsit fájdtotta a derekát, ezért óvatosan térdelt le. Gyakorlott, gyors mozdulattal befűzte az asszony cipőjét, dupla csokrot kötött, hogy el ne oldódjon a fűző... Nem veszi észre, és még el-esik benne...

– Na most kapaszkodj belém... – szinte babusgatva vezette az ablak előtt álló fotelhoz.

– Szonipész...

– Kiszórtam a madáreleséget. Már idejöttek a cinkék, nézd mennyien vannak...! Főztek egy kávé?

***

Olyan csendes, semmirevaló este volt...Hármasban néztük a tv-t. Ő meg én és a nagykamasz fiunk...

Egy megrázó film ment. Még utána is percekig csendben ültünk. Végül a gyerek szólalt meg:

– Csak a címe... a címét nem értem. Miért Equus?

– Latin szó, annyit jelent, ló... de így kifejezőbb, általánosabb és kicsit titokzatosabb is. Jobban felkelti a közönség érdeklődését.

– Hol az a szótár? – mordult fel a férfi. – na itt van: equus magyarul ló – hagyta helyben az asszony magyarázatát.

– Szonipész... az is lovat jelent – folytatta az asszony, félénken.

– Lássuk csak: sonipes...nincs benne a szótárban, megint összekeversz valamit.

– De igen, van ilyen szó, versekben használták, egészen biztos vagyok benne.

– Nincs itt!

– Add, csak ide kicsit a szótárt...majd én...

– Minek? Most néztem meg. Nincs benne.

– Azért hadd nézzem meg én is, emlékszem, hogy tanultuk. Szonipész...és így írják: sonipes .

– Szonipész! Te mindig ilyen szonipészekkel jössz! Elegem van a hülyeségeidből! – vágta a könyvet az asztalra a férfi. – bármit mondok, neked kapásból meg kell kontrázni!

Az asszony, mint a kopó, amelyik nyomot fogott, izgatottan kezdett keresgélni.

– Itt van! – ragyogott fel az arca, de ahogy egy pillanatra felnézett a könyvből, elkapta a férje tekintetét... hogy oldja a helyzetet, békítőleg hozzátette – csak lejjebb van, azért nem vetted észre... Nézd csak!

– Mit néztek! Nem érdekel! – ugrott fel a férfi. Kiment és bevágta maga mögött az ajtót.

Az asszony megszégyenülten fordult a fiához:

– Itt van... legalább te nézd meg...

***

A férfi behozta a kávé. Megsimogatta az öregasszony fejét. Odatámogatta az asztalhoz.

Az asszony kortyolt egyet a csészéből.

– Szonipész...– motyogta maga elé.

9. Kuku Todore...

1932. szeptember 2. Megszületett a trónörökös!
Trónörökös? Ezt mondják az első fiúra, legyen a bölcső akár királyi házban, akár szegény ember kuckójában.

Alexander Fekete nem volt gazdag ember, de szegénynek sem érezte magát, hiszen volt munkája, gépész volt és villanszerelő is egy belgrádi szállodában. Ő tartotta karban a villanykapcsolókat, a hűtőket, és ha hajnali kettőkor magállt a lift két emelet között, akkor is őt riasztották. Fontos és nélkülözhetetlen ember volt, különösen mióta az áramköröket úgy megbuherálta, hogy rajta kívül senki emberfia ki nem ismerte magát rajta. Védekezés volt ez, nem rosszindulat. Fülébe jutott, hogy mint külföldinek, akkor is felmondának neki, ha a munkájának elvégzéséhez helyette három helybelit kellene felvenni.

Szabadságidején megpróbálták helyettesíteni, azzal a nyilvánvaló gondolattal, hogy majd ha beválik az új ember, meneszthetik Feketét, de a próbálkozás csak az első műszaki hibáig tartott. Kénytelenek voltak érte küldeni, mert a hibát nélküle nem tudták elhárítani. Bezzeg ő! Percek alatt rendbe hozta a berendezést. Nél-kü-löz-he-tet-len! Még jó, hogy otthon volt!

Hova is ment volna? Bármilyen fontos is volt a munkája a szálloda szervezetében, ez csak a munkanélküliség ellen jelentett védelmet, de nyaralásra, üdülésre nem tellett a fizetségből.

Mint az eddigiből láthatjuk, Alexander Fekete csalafintaságával viszonylag védett helyet biztosított a családalapításhoz és nyugodt lelkiismerettel fogadta első gyermekét.

– Fiú! – igaz, hogy csont és bőr, nyiszlett fiúcska volt, de mire a keresztelő napja elérkezett, már határozott életkedvű látzott rajta. Ennek öröme a keresztszülők nagyokat kortyoltak a szíverősítőből mielőtt elindultak a templomba.

– Aztán csak vigyázatok, nehogy úgy járjatok, mint Aracsék komájának egyik ismerőse! A Kornélia– Matilda nevet

választották a kislánynak, de hiába mondták a papnak, az úgy be volt rúgva, hogy majdnem Mária–Teréziát csinált a lánykából!

Nagy nevetés közben elindultak a keresztszülők a katolikus templomba, a szülők pedig gyorsan hozzáfogtak a további ünneplés előkészítéséhez.

– Te! Megmondtad, hogy milyen nevet akarunk adni a gyerekeknek?

– Én? Hiszen rád bíztam...

– Volt róla szó...azt hiszem...

– Tibor! Tibike, ha szerbesen Zlatibort írnak be, az se baj. Ha megnő, könnyebben kap munkát...

Reménykedtek, hogy csak a nagy izgalom miatt nem emlékeznek arra, ki mit mondott a reggeli pálinkázás közben.

Nem volt sok rendezkedni való, hiszen előző nap mindent elkészítettek. Nehezen telt az idő, de végül mégiscsak megérkeztek a rokonok, komák a keresztelőről. Már a folyosóról behallatszott a nagy vihorászás, olyan vígan jöttek.

– Mit gondoltok, kit hozunk? – kedélyeskedett a keresztapa és szinte fülig ért a szája.

– Fiúcskát, az biztos! Na mondjátok gyorsan!

–Teodor! Tódor lett a gyerek! – kacagott a keresztanya, s máris látszott, hogy egész úton ezen viccelődtek.

– Most majd mondhatjátok: Kuku Tódore! Kuku Tódore!
– göcögött a szépasszony.

– Micsoda? Kuku Tódore? Hiszen az olyan... mintha odahaza, Szerencsétlen Flótást mondanánk! – robbant ki az apából.

Egy pillanat alatt megállt a nevetés, de még a levegő is a szobában. A koma csak hápogott:

– Hát...hát nem mondatok semmit... csak álltunk ott, mint szamár a hegyen, mikor a pap kérdezte... Ő javasolta, mi meg örültünk, hogy meg van mentve a helyzet...

– Kuku Todore! Még az iskolában is kicsúfolják! Egész életére szerencsétlen lesz ezzel a névvel. Menjetek vissza, írásátok át a nevét bármi másra, de Tódor nem lehet!

– Hogy mehetnénk? Be van az már írva a nagykönyvbe is! Meg a keresztvíz is rajta van a gyereken!

– Aki rátette, majd le is veszi, az egyszer biztos! – csapott az asztalra az apa, s látva, hogy senkinek nem fűlik a foga még egyszer a paphoz indulni, visszabugyolálta a csecsemőt a keresztelő takaróba és a nagy felháborodástól tüzelve, maga indult el vele.

A pap hajthatatlannak tűnt.

– Nem lehet azt, édes fiam. Nem játék a kereszttség! Az anyakönyv pedig? Fontos, hivatalos irat. Tilos átjavítani. Mit szólna a püspök úr holmi firkálásához?! Meg aztán a hatóságok! Szó se lehet róla! Gondoltatok volna meg idejében! Vidd csak haza a gyereket, majd megsegít az Isten...

– Az Isten? A plébános úr segítsen lemosni a gyerekről ezt a csúfságot!

A pap már elfordult, mint aki befejezte az ügyet, a breviáriumát szedte elő, rá se hederítve a kétségbeesett férfire.

– Na, menjete már! – vetette oda, csak úgy foghegyről. A gyerek hangosan felsírt... Az apa nem mozdult a sekrestye ajtajából. Lehorgadt a feje...

– Ha nem, hát nem... De majd én megmutatom, hogy nem lesz Kuku Todore! Mindent meg lehet javítani! Mindent, ami elromlott! Ha itt nem, másutt!

A pap kicsit feléje fordult... Az apa, mintha csak magának mondaná, folytatta:

– Viszem szembe, a görögkeleti paphoz, majd az átkeleszteli!

– Ugyan fiam...

– Vagy ha az se, megyek a rabbihoz, az okos ember – jól megnyomta az utóbbi szavakat, hogy értsen belőle a plébános – azt se bánom, ha körülmetélik, de nem hagyom, hogy Tódor legyen a neve...!

– Na... várj csak, várj csak, fiam... nem kell heveskeni... Nézzük csak, nézzük csak azt a matrimoniumot... Kihúzni, javítgatni nem lehet, de okosan...? Okosan én is meg tudom találni talán a módját, nem kell ahhoz rabbi... Na! Hát elég szépen, középre írtam a nevet a sorban. A Teodor elé, talán be lehet szorítani egy másik nevet.. Mit szeretnél első névnek?

– Zlatibor ! Az magyarul Tibor, meg aranyfenyő is, szép név...

– Szép név – hagyta rá a pap – csak hosszú... Feltűnik, ha nagyon összezsúfolom a betűket...

– Akkor vigyem a rabbihoz?– kérdezte a férfi, most már egy kis huncut csillogással a szemében.

Az öreg pap már szinte meg se hallotta, mit beszél, csak morfondírozott tovább:

–...ha utána is írnék egy nevet, harmadiknak, ugyanolyan szűk betűkkel, akkor bárki elhihetné, hogy azért néz így ki az írás, hogy kiférjen a három név a sorban... Na mondj gyorsan még egy nevet!

– Antal!

– Jól van fiam. Sikerült. Egészen szép, a püspök úr se hiszem, hogy fennakadna rajta: Zlatibor, Teodor, Antal. De nem addig az! A keresztség szentség. Nem játék, nehogy azt hidd! – már húzta is újra magára a fehér csipkés karinget.– Hozd azt a gyereket!

Együtt mentek most már békességben a keresztelő medencéhez, hogy pár csepp szenteltvíz segítségével az Istent is bevonják a felelősségbe...

10. A Vendég

– Levél!

– Külföldről? Csak nem?!

– Fordítsd le Zsófi!ka!

Zsófi a család legidősebb tagja. Többszörös nagymama. Gömbölyű, kicsi és fürge: talán ezért maradt mindenki számára Zsófi, mintha ő lenne a legfiatalabb. Ha nem az arcot, hanem a szívet nézzük, akkor ez igaz is.

– Nenad írt! – lelkendezett felnézve a levélből – Hét végén jön! Levágom a pulykát.

– A pulykát? Azt karácsonyra szántuk...– komorodott el a lánya – Egyébként is: Mit akar ez itt? Nem is tudok vele beszélni... Gyula tanfolyamon, a gyerekek táborban... Hármunknak elpotyázni azt a nagy pulykát...

– Ugyan Linácskám, nem hozzád jön... velem akar szót váltani... harminc éve nem találkoztunk ... szépen kell fogadni. Vendég. Meglátod, nem jön üres kézzel ilyen messziről...

Az ajándék reményében Linácska kicsit megenyhült. Más nem is tehetett, mert tudta, pulyka-ügyben Zsófi szava dönt. Ő fogja elkészíteni is, a család csak a készhez gyürkőzik neki... szokás szerint. Na de, nem is engedne ő beleszólást senkinek a konyhai dolgokba! Lány-korában egy kis Belgrád-széli vendéglőben tanulta a sütés-főzést, ...meg az iparkodást is. Jól meg kellett tanulnia, mert a mostohája volt a tulajdonos... Más cseperedő lány még csak az anyja púderjét, rúzsát próbálgatta lopva, mikor Zsófi arcát már a tűzhely forrósága festette pirosra... Akkor került hozzájuk Nenad is, karonülő babaként... Ma se tudja, mért kötötte meg magát, mért könyörögte ki, hogy ne vigyék a fiúcskát a lencsére... Majd ő ellátja, gondozza, neveli... Talán, mert nem volt se játéka, se testvére.

A vendég. Lehet, hogy régóta rákészült a szavakra, de csak állt az ajtóban. Először Linácskára nézett, ...a harminc év előtti arcot kereste.

– Nenad...? –suttogta Zsófi kerekedő szemmel és már kapaszkodott is a kopaszodó, kicsit kövérkés, öregedő férfi nyakába. – Nenad!

– Szofi! – tört ki a felismerés a férfiből. – Szofi... Szofi! – és ölelte, mintha soha többé nem akarná elengedni.

– Jedva jednum si stigao! ...Végre megérkeztl... – mint a gyöngyök az elpattant gyöngysorból, úgy ragyogtak elő Zsófikából a régen használt szerb szavak és a két egymásra talált ember pergő mondatai hirtelen betöltötték a konyhát.

– Jesszus, a pulyka! – kapott az asszony a sütő felé, de semmi baj nem történt, a pecsenye aranybarnán sistergett a tep-siben illatával betöltve a kis helyiséget.

– Lehet teríteni? – nyiffant bele Linácska a hirtelen beállt csendbe, de mivel választ nem kapott, megadta magát, és kihozta a szobából az ünnepi abroszt. Ha már pulyka..., akkor legyen teljes a kép.

Közben a vendég is észbekapott, és behozta az autóból a csomagját, aztán meg-megállítva a két asszonyt a sürgölődésben, jobbról balról összecsokolta őket, és átadta az ajándékokat. Csupa értékes holmi... kiegészítve nyalánkságokkal. Táblás csokik, kávé tea... végül még pár vásári apróság, notesz, naptár, kulcstartók ...golyóstollak... mintha utolsó pillanatban kevesellte volna, amit összekészített, s ezzel a tarka-barka halommal akarta volna elkápráztatni vendéglátóit.

– Nem kellett volna...– sopánkodott Zsófi, de Lina már a tükör előtt próbálgatta arcához a ruhaanyagot, amit az anyja kapott. Aztán mindent elrendezett szépen az előszobában álló asztalkán, hogy Nenad is lássa, mennyire megbecsülik az ajándékát, és ha valaki szomszéd beállítana, megcsodálhassa, mi mindent hozott a külföldi vendég.

Asztalhoz ültek, a légkör újra megfeszült, csak az öreg-asszony próbált kétfelé vetni egy-egy szót, hol szerbül, hol ma-

gyarul. Linácska erőltetett nevetgélessel igyekezett jelezni, milyen jó a kedve, de közben árgus szemekkel figyelte nem esik-e egy csont, vagy a zsíros szaft cseppecskéje a hófehér abroszra. Az ő abroszára! Aztán ez is elmúlt. A kávé már Zsófi-mama szobájában itták meg. Törökösen főzte, mint mindig. Komótosan kortyolgatták, aztán előkerültek a fényképek. Erre a nézelődésre Linácska már nem vágyott. Azt se tudta ki-kicsoda a régi képeken, s hogy Nenad is előszedte a zsebéből a felesége, gyerekei, sőt az unokák képét, kicsit feszengve felállt.

– Hagyd csak, majd este elmosogatok – súgta az anyja – most nincs rá idő, Nenad még sötét előtt indul vissza, holnap dolgozik...

– Ja, nem azt akartam – dűnnyögte a lány – be kell mennem a klubba, nem tudok tovább maradni – azzal megölelte a vendéget, magára kapott egy kis kötött kardigánt és elviharzott.

Ketten maradtak a kis szobában és mindjárt mintha újra közelebb kerültek volna egymáshoz és a régi időkhöz. Már nem kellett tolmácsolni. Nenad a felesége családjáról mesélt, aztán mintha egy gombócot gyúrna le, vagy egy magas küszöb előtt botladozna hirtelen a lényegre tért.

– Szofi, tudod milyen az, mikor a gyerekek kérdeznek, és én nem tudok nekik semmit mondani? Mindenkinnek vannak gyökerei, amiben meg tud fogódzni! Hogyan mondhatnám el nekik azt a keveset, amit tudok, azt a szégyent, hogy engem a kocsmájtájában találtak egy kosárban? Nekem se apám, se anyám, én kegyelemkenyéren nőttem fel, velem rajtad kívül senki más nem törődött.. – ezzel a mondattal már ki is buggyantak a könnyek a férfi szeméből. Fejét Zsófi nyakába fúrta és csendben rázkódott a válla a zokogástól – nekem nincs miben megkapaszkodni, nincsenek őseim, nincs múlt, amihez köthetném magam. Olyan mintha nem is születtem volna meg, csak vagyok. Soha nem mondtátok...

– Soha nem kérdezted...

– Abban nőttem fel... csak az iskolában ébredtem rá... hogy mindenkinek vannak szülei...!

– Mindenkinek vannak ... neked is... gondolhattad...

–... De senki nem beszélt róla ... azt hittem valami sötét titok... Te nem tudod, mennyire félttem! Milyen a gyerek! Iskolai kirándulás Kragujevacba. Ott gyerekeket lőttek föbe a németek. Összeszorult a gyomrom, hogy hátha az én apám is ott volt... talán részt vett a kivégzőosztagban... Hallottam a vérbosszúról... éjjel az árnyékok a szobában... rettegettem, hogy jönnek és megölnék az apám miatt, mert elkövetett valamit... és nem mertem senkitől semmit kérdezni... és örültem, ha tőlem sem kérdeznek semmit...

– Jaj, te bolond, hát mért nem mondtad...? Ugyan, ugyan... dragi moj! Azt hittük, jobb így! Nincs értelme keresni, hiszen mind meghaltak... Volt elég baj, és dolgoztunk... ki ért volna rá sírokat kutatni...

– Csak annyi kellett volna legalább, hogy milyen volt az anyám?... Egy kép legalább... hogy el tudjam képzelni... Nem volt egy kép mellettem a kosárban?

– Nem! Nem volt kép. – Zsófi hirtelen kihúzta magát.– Kosár sem volt... Nem a küszöbön találtunk.

– Még a kosár sem igaz? – döbönt meg a férfi. Az öregasszony most már határozott hangon folytatta:

– Ismertem az anyádat. Egy hétig ott lakott a csárdában.

– Az anyám? Milyen volt az anyám?... Az én anyám...

Zsófi kibámult az ablakon. A kerítés mellett sárga szalmavirágokat táncoltatott a szél és fenn a magasban kéken ragyogott a nyári ég...

– Milyen volt? Szőke. Kékszemű. Karcsú, sápadt...nagyon szép volt ...

– A neve?

– A neve...– Zsófi kicsit bizonytalanul nézett körül. A szeme a férfi háta mögötti polcra tévedt és hirtelen megakadt egy Shakespeare kötetben, amit Linácska felejtett ott – a neve... persze, a neve Júlia volt... többre nem emlékszem. Valamilyen Júlia...

– Júlia... Júlia...– ismételte Nénad szinte áhítattal. – Júlia volt az anyám... Mindegy is milyen Júlia... de szóke...és kék volt a szeme.. és ugye fiatal volt? Nagyon fiatal... Tapasztalatlan... Szegényke, valaki elcsábította, vagy... vagy megerőszkolták?! – szörnyedt el hirtelen – csak nem? ...csak nem egy német katona... hát mégis, ahogy gondoltam gyerekkoromban? Amitől rettegetem... Egy fasiszta volt az apám?

– Hova gondolsz! Más... egészen más... nekem elmondta egy este az anyád... titokban, és kérte, hogy ne adjam tovább... mert háborús időkben az ember sose tudhatja... de ennyi év után...sőt, most már itt is az ideje, hogy megtudd !

– Az apám nevét is tudod?

Zsófikának már a nyelve hegyén volt a név: Rómeó, de idejében lenyelte.

– Nem. Az apád nevét nem tudom, csak a történetre emlékszem... Arra, hogy anyádnak ő volt az első szerelme, de el kellett mennie... utolsó este, a búcsúzásnál történt... és az apád feleségül akarta venni, ...a háború után mindenhogyan... Csak-hogy te jöttél... Anyádat a szülei férjhez akarták kényszeríteni. Olyan szép volt, hogy még így, gyerekekkel együtt is lett volna, aki elveszi..., de ő inkább megszökött, mert apád üzent, hogy hol találkozhatnak, és azonnal megesküsznek... Így jött hozzánk anyád... csakhogy...

– És?...És? Mi történt? – rémült el Nénad, ettől a „csak-hogy”-tól... de Zsófikát már nem kellett biztatni, mondta mint a vízfolyás:

– Gondolhatod! Az apád partizán volt. A németek elfogták ... és agyonlőtték... Mikor anyád megtudta... összeroppant. Be kellett vinni a kórházba és ott meghalt... névtelenül temették el... annyi halott volt akkoriban. Igen, az apád hősi halott volt, de ezt nem mondhattuk a háború alatt, kicsi is voltál és lehet, hogy kifecsegted volna. Aztán már nem volt értelme megzavarni vele. Igen, igen, a nagyszüleid is... egy bombázásban. Nem volt már senkid. Így maradtál nálunk...

– Köszönöm. Köszönöm, hogy végre elmondtad az igazságot! Felállt és hirtelen sürgősnek érezte az indulást. Haza! Mielőbb haza, hogy elmondhassa mindazt, amit megtudott. Hogy az anyja... Júlia, a szerelem és a hűség szőke, kékszemű anyyala... és az apja hős, akit a németek valószínűleg kínoztak, de összeszorított foggal túrta és nem tudtak kiszedni belőle semmit, ezért agyonlőtték... és nem láthatta meg a kicsi fiát, akire vágyott... akit a távolból is szeretett...

Szinte megittasult a történettől, mintha most vált volna igazi férfivá, ebben a múlt-idéző órában. Megcsókolta Zsófikát.

Még ígérte, hogy majd jön, és írni is fog, de Zsófi érezte, hogy ebből nem lesz semmi. Soha többé nem fogják egymást látni. Rövid könnyes búcsú után Nenad határozott léptekkel tartott a kocsija felé... egyenesen, büszkén...és Zsófikának úgy tűnt, mintha még nőtt is volna vagy egy fejjel érkezése óta. Az autó kikanyarodott az utcából.

A konyhában lassan csörgedezett a mosogatóvíz és mire Linácska hazaért, már minden ragyogott. A fiatalasszony örömmel konstataálta, hogy tiszta a terep és az élet visszatérhet a régi kerékvágásba.

– Elment?

– El.

– Csomagoltál az útra?

– Nem várta meg. Sietett.

– Akkor nem kell vacsorát főzni. Maradt a pulykából bőven. Holnapra is jut.

– Beraktam egy részét a mélyhűtőbe. Majd beosztjuk.

– És Nenad? Mít akart tulajdonképpen?

– Csak az anyját kérdezte, a családját...

– Tudtál valamit mondani?

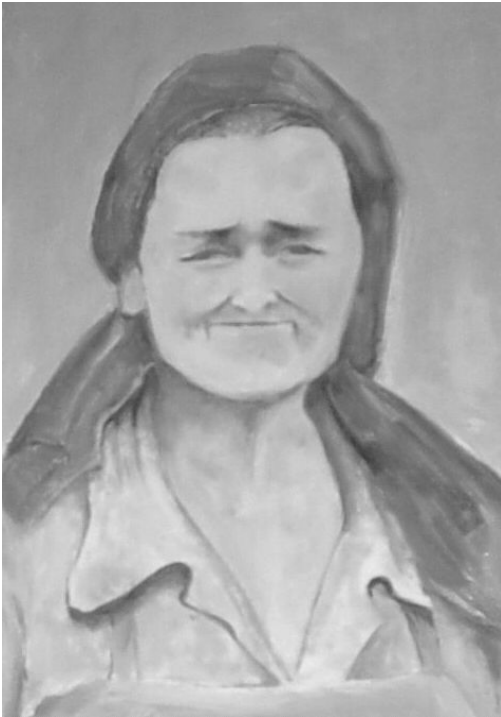
– Hm. Én ne tudnék...?

– Jól kibeszélgettétek magatokat. A tisztánlátás mindenkinek fontos... Az igazság!

– Tisztánlátás – visszhangozta az öregasszony.– Igazság...

– Mért? Hát nem azt mondtad?

– Hogy mondhattam volna?! Hogy mondhattam volna, hogy az anyja egy ócska kurva volt, ott tanyázott minden este a csárdában, és ha nagyon szomjas volt egy korsó sörért is elment bárkivel...Fogalma se volt, ki lehet a gyerek apja! Be akarta adni a lelencházba, hogy elutazhasson egy másik városba, mert nálunk lassan a kutyának se kellett. Ezért vettük oda Nenadot. Az anyja meghalt. Ez igaz! Hallottuk, hogy valahol Zágráb mellett fulladt bele részegen egy árok tenyérnyi vizébe...

11. Arcok a múltból

Baba

Először bemutatkoznék: Harmat Gizellának hívnak. Gizella... Ugye milyen szép név? Dallamos. Felnöttes, komoly. István király feleségét is így hívták. Engem mégis mindenki Babának nevez. Ezt nem szeretem. Mindig a Lencsi-babát juttatja eszembe...

Miért lettem Baba? Jaj, a szülők olyan meggondolatlanok! Megszületik a gyerekük, aztán csupa szeretetből mindenfélét gügyögnek neki: Cucika-mucika, Bubuka, Cicuska, meg hasonlók. Szegény gyerekre meg ráragad a becenév, aztán 50, 70 éves korában megnézheti magát! Jól fogok én is kinézni, ha végül Babanéni lesz belőlem!

Talán lekopott volna rólam a babaság, ha nem jött volna hozzánk látogatóba a nagynéném Kecskemétről. Anyám süttöt-főzött, mintha karácsonyra készülődne! Na, megjött a vendég, nekünk gyerekeknek cukrot, csokit osztott. Hét közben hol egyik, hol másik testvéremet vitte magával sétálni... akkor mindig vett nekik valami ajándékot, de nem tudom miért... engem nem vitt el, és el lehet képzelni, hogyan éreztem magam, hogy mindenki kap valamit, még Lacika is, aki hároméves létére még köszönni se tud rendesen... csak nekem nem jut semmi...

Valahogy eltelt a hét, bennem meg nőtt, csak nőtt a keserűség. Utolsó délután elővett a nénikém és azt mondta:

– Ismerek egy aranyos, szófogadó kislányt, szeretnék neki egy kis meglepetést szerezni. Mivel veled egyidős, segíthetnél nekem választani! Mégiscsak jobban tudod, mint én, hogy minek örülne egy ilyen korodbeli lányka.

– Megállj csak – gondoltam – majd választok én neked meglepetést!

Igaz, ami igaz, mindent elém tettek a játékboltban. Úgy látszott, nagynéném a csillagos eget se sajnálná megvenni. Noszogatót, hogy válasszam az aranyhajú, nagy alvóbabát, én azonban megkötöttem magam. Ráműtattam a legócskább, filc Lencsi-babára és váltig bizonygattam, hogy annál tündéribbet el se tudok képzelni. Úgy gondoltam, minek annak a kecskeméti békának drága ajándék, mikor én nem kapok semmit!

A következő naphól csak a búcsúzásra emlékszem. Csókok, ölelések... Végül nénikém elővett egy szépen felszalagozott csomagot és nekem adta:

– Rólad se feledkeztem meg! – mondta mosolyogva.

Csináltam egy pukedlit, ahogy anyám tanította. Még kezét is csókoltam! Diadalmasan néztem a testvérkéimre, hogy lám nekem is jutott ajándék, sőt külön, mindenki szeme láttára lettem megjutalmazva!

Megjött a taxi. A felnőttek kiszaladtak. Mi gyerekek magunk maradtunk és én a testvéreim kíváncsi tekintetétől övezve elkezdtem bontani a csomagot...

Mit mondhatnék még? A történet végét biztosan mindenki sejti már... Persze, hogy az a vacak Lencsi-baba volt a szép papírban! Jaj, senki ne juttassa eszembe!

Józsa

– Az ember élete olyan apróságokon múlik! – sóhajtott Józsa néni – Olyanokon, mint például a neve.

Már a rómaiak is megmondták: Nomen, est ómen. Ha nem tudnád, ez azt jelenti, a név előre jelzi, meghatározza a sorsodat. A név jóslat.

Hanem! Itt az én nevem... Drága szüleim is kitalálhattak volna számomra valami egyebet a Józsnál...!

Mondjuk Fatime vagy Hildegard szívesebben lettem volna. Esetleg Xénia... főleg az X miatt. Yvette szintén a kezdőbetű miatt volt a kedvencem szinte gyerekkorom végéig.

Eleinte fogalmam se volt róla, hogy más is lehetnék. Én voltam családukban "A Józsa".

Míntha egyenesen annak születtem volna.

Nyilván fiút vártak, de azért jobban meggondolták a névadást, mint az a fiatalasszony, aki, amikor szülés után az orvos kedveskedve megkérdezte:

– Mi legyen ennek a gyönyörű kislánynak a neve? - így kiáltott:

– József! József!

Valószínűleg kilenc hónapig készült rá, mondogatta magában szegényke fiút várva, hogy az adott pillanatban nehogy eltéveszesse.

Talán hatéves lehettem, mikor először estem gondolkodóba a nevem miatt. Jóanyámmal sétáltunk... Na persze, kézen fogva kellett mennem, ami már eleve nem volt ínyemre. Az egyik sarkon befordulva, megláttam, hogy egy csúnya, nagyorrú nő közeledik felénk. Anyám, szokás szerint, figyelmeztetően megszorította a kezem, és azt súgta:

– Köszönj szépen Józsa néninek!

Tejőisten! Hát ilyen a Józsaság? Ettől kezdve állandóan az orromat tapogattam, nő-e már...

Mikor aztán a tejszarnok öreg, kövér Józsa nénijét is megismer-tem, végleg elment a kedvem az egészszől... A Józsák így meg szoktak öregedni? Egyetlen remény csillant meg előttem: feltételeztem, hogy a Józsák, ezek szerint, hosszú életet élnek!

Láthatod: Minden be is teljesült. Kivéve talán az orrom... bár van aki nagynak mondja, de nekem pontosan megfelel. A többi szentigaz, hogy úgy lett, ahogy gyerekkoromban gondoltam.

Aztán a tv-ben Hacser Józsat, az örökfiatal színésznőt láttam néha újra, meg újra. Szébb, érdekesebb lett az idő múlásával, mint fiatalon... Legalábbis az én szemüvegemen keresztül. Lehet, hogy a többi névrokonomat is így változtatta meg az idő? Nem tudom, mert eltűntek előlem az élet forгатagában. Lehetséges, hogy ők is egyre szebbek lettek.

Akkor még talán én is reménykedhetem...

Julika

Slamposan, kicsit kacsázva járt.

Mondják, koraszülött volt. Az ikertestvére nem is maradt életben.

Mindent nagyon komolyan vett. Nehezen tűrte a kritikát, ha rászóltak, összeszorította a száját, és hihetetlen harag sütött a szeméből.

Kínlódva birkózott a matematikával, de érdekes módon a humán tárgyakból szinte szárnyalt. A magyartanára különleges tehetséget látott benne.

Az általános iskola 8. osztályát nehézség nélkül befejezte. A ballagáson ő tartotta a beszédet, amit saját maga írt. Zengő hangon, mély átéléssel, majdnem profi előadóként mondta a búcsúztatót. Felvették egy kis vidéki gimnáziumba. Nehezen, de elvégezte az első osztályt..

A nyári szünetben orvoshoz került.

Kivizsgálás és ítélet: nem tanulhat tovább.

A serdülő kor, úgy látszik, minden rejtett hibát felszínre hozott.

Elterjedt a pletyka, hogy születésétől fogva idióta.

A rosszmájúak az iskolát nevelték: milyen középiskola az, ahol egy idióta is bizonyítványt kaphat?

Kimaradt a gimnáziumból. A tanári kar megkönnyebbült.

Kapott valakitől egy ócska, kimustrált írógépet és írt, csak írt. Írásaival fáradhatatlanul bombázta a kiadókat. Soha egyetlen sorát sem publikálták.

Élt 30 és még egynéhány évet, végig tele hittel, reménnyel és reménytelenséggel.

Ha ma élne, szerezne egy számítógépet, és boldog lenne, hogy valahol, valaki elolvassa az álmait....

Teri

Hetente becsengetett hozzánk. Vakító fehér férfiing volt rajta, szoknyája tarka rét, a karján kis kosár, meg egy kopott szatyor. Meztelen lába szárát szürke csíkokkal rajzolta tele a hajnali harmat és az út pora.

– Gombát hoztam.

Sután megállt a konyha közepén és csak a szeme kérdezte, hova pakolhat. Szatyrából csorbaszélű tányért vett elő, az volt a mérce. 10 Ft-ért telerakta.

– Hány tányérral adjak? – kérdezte, pedig tudta, hogy nekünk mindig két adag gomba kell. Óvatosan vette ki kosarából a galambicát, vargányát. A nagyon öreg fejeket, meg a kukacosat félretette:

– Ez jó lesz otthon. Nincs ennek semmi baja. – azzal a szatyorba dugta, a fél vekni szikkadt kenyér és a foghíjas fésű mellé.

Hónapokig járt hozzánk, mire sikerült végre leültetni. Megkérdeztem, hogy lerajzolhatom-e. Nem bánta. Szótlanul, türelmesen üldögélt, csak akkor mosolyodott el, mikor a kész képet meglátta. Nem kérte el.

– Maradjon itt. Nem tudom hova tenni.

Máskor elejtett pár szót magáról. Megtudtuk, hogy egyedül él, se férje, se gyereke. A házát is maga építette.

Beteg lett a nyulacska, amivel a gyerekek játszottak. Már csak szédelgett a száraz fű között a dobozában. Nem tudtuk, mit lehetne vele tenni. Egyikünknek se volt bátorsága megszabadítani a szenvedéstől. Teri elkérte.

– Beteg. Nem lehet segíteni rajta. Ha egy százasért leütnéd és elásnád, még meg is köszönném. – kaptam a lehetőségen. Elvitte. Legközelebb rákérdeztem:

– Elástad a nyulat?

– Nem. Nem bírok én állatot bántani. Megpróbáltam meggyógyítani, de elpusztult. Akkor megfőztem. Nagyon soványka lett addigra.

Tél, tavasz, új gombaszazon, de Teri nem jött. Kérdeztük szomszédától, ismerőstől, de senki nem látta. Már a nyár közepén jártunk, mikor hallottunk róla.

– Meghalt még a télen. A kunyhójában találtak rá. A kunyhóban, amit maga tákolt össze,... aminek nem volt ablaka, ajtó helyett egy ócska abrosz lógott a bejáraton, azt is megtépte a szél...

Vonaton

Végre! A bőröndöt feltornásztam a csomagtartóba, a gitár is biztonságos helyre került, és ami a legfontosabb: van ülőhelyem. Ilyen hosszú út után ez nagy megkönnyebbülés.

Középkorú pár helyezkedik el velem szemben. Alacsony, testes férfi és szinte aszottra fogyókúrázott magas nő, mint a karácsonyfa: teleaggatva ócska, ízléstelen bizsuval. Frissen mázolvá. Látható, hogy mennyire el van telve magától.

A vonat nagyot ránt rajtunk. Indulunk. Kinn szürkül az estbehajló délután. Megpróbálok aludni. Megpróbálnék, ...de a pár a zakatoláson felül akar kerekedni, és a suttogás lassan felerősödik.

– A lakáskulcsot a lányomnak adtam. Időnként kiszellőztet és a virágokat is megöntözi.

– A lányod! – így a férfi – csodálatos teremtés...

– Ugyeeee? – húzza ki magát az asszony, mintha közönség előtt nyilatkozna.

– A te nevelésed!

A nő elégedett sóhajjal nyugtázza a hízelgést, de engem nem érdekel, se a lánya, se a virágai. 2000 km van az idegeimben. Legalább most, az átszállás után, az út utolsó szakaszában, aludni szeretnék.

– Nem lesz gond az üdülőben? – aggályoskodik a nő.

– Minden rendben van – nyugtatja a férfi – Itt vannak a szak szervezeti beutalók. Nálam van a feleségem személyi igazolványa is. Nem fogja keresni... Na és? Majd azt mondom, hogy véletlenül a zsebemben maradt.. Csak el ne felejtse, hogy azon a néven kell bejelentkeznie. Azt hiszem, jobb lesz, ha én intézem. Te majd a recepciótól jó távol ülsz le, mintha a csomagokra vigyáznál. Ha a portás visszaadta a személyit, már nem lehet gond. Majd akkor odajössz és aláírod, amit kell...

A vonat megy tovább...

Egy köhentésre kinyitom a szemem. A férfi felém fordul:

- Mi Balatonfenyvesre utazunk. Maga is?
- Nem. Én messzebb megyek.
- Nem tudja esetleg... Fenyvesen is megáll a vonat?
- Valószínű, hogy megáll. Majd jön a kalauz. Legjobb,

ha tőle kérdezi meg.

Az asszony jól hallhatóan suttog a fülébe:

- Azt hitted, hogy ez a nőőő... tud valamit? Nem tud ez semmit... tőőőőlem kérdezted volna!

A zakatolás elringat. Hosszan, mélyen alszom.

Valami újra felébreszt. A férfi érintette meg óvatosan a térdemet. Mellette félrebillent fejjel szuszog a társa.

- Jöjjön maga is Fenyvesre! – suttogja. A homloka verejtékben úszik, miközben tovább hadar – Szálljon le Fenyvesen! Szálljon le... Nekünk találkozni kell... Találkozni kell... Ezt lerázom valahol... Mindent elintézek... Nálam van a feleségem igazolványa...

A vonat megáll. A nő felébred.

Balatonfenyves. Leszállnak. A férfi a nő háta mögött még visszafordul. A szemében furcsa rémület... Aztán elnyeli őket a tömeg és az éjszaka.

12. A pohár

Maradj még! Olyan régen jártál nálam...Még annyi mondanivalóm van... Nézd meg még legalább ezt a vitrint... Látod, itt tartom az emlékeimet... Ez egy herendi csésze, kicsit csorba a széle, de ha ügyesen helyezem el, nem is látszik... azt a szívet meg búcsúban vettük...hú de régen... a fényképeket is ide tettem...a kagylóhéj keret igazi balatoni emlék... Hogy lenne giccs?! Ugyan! Én szeretem!

Most kicsit üres az egész... Hiányzik a pohár... Tudod melyik! Neeem? Akkor még ezt is el kell mesélnem. Ül je még pár percre! Meg kell hallgatnod... Nyugodtan, persze hogy nyugodtan... Teljesen nyugodt vagyok...

Hidd el... Nem maradt más kézzelfogható emlékem dédanyámtól, csak az a ragyogó pohár... utolsó darabja egy értékes készletnek, melyet lakodalmi ajándékként kapott és számomra valami furcsa keverékét jelentette a szerelemnek és a családi történelemnek. Sokáig a vitrinben tartottam, középen, a fő helyen, mint létezésem bizonyítékát és talán okát, szinte dédelgettem, ahogyan mások a nemesi származást bizonyító sárga papírokat, kutyabőröket.

Péter? Hogy jön ez ide? Péter tévedés volt. Egy idegen világ.

Lehet, hogy apróság, de kettőnk kibékíthetetlen ellentétét legjobban dédanyám poharával bizonyíthatom... bizonyíthatnám, ha erre még egyáltalán szüksége lenne valakinek.

Péter úgy jött, mint a forgószeél, mint egy hirtelen nyári vihar... Bemutatták, és azonnal úgy éreztem: végre! Ő az igazi. Persze tudom, hogy mindig így kezdődik...

Két hét múlva már hozta a motyóját: odaköltözött hozzám. Eleinte észre se vettem, hogyan vesz mindent birtokba. Bepakolt a fiókjaimba, arrébb húzott egy asztalt...átrendezte a foteleket...Tehette, én dolgoztam, ő szinte egész nap otthon volt. Mit csinált?! Mit tudom én!

Írt, mindig csak írt... Honnan tudjam én azt, hogy mit írt! Párszor akarta mutatni,... meg hogy majd felolvassa...de volt is nekem időm ilyesmire! Örültem, ha legalább egy krimi el tudtam olvasni az ágyban... abba is beletelt néha három hét is, mire végére értem.

Pénzt? Azt kapott néha valahonnan. Úgy látszik, akadnak még olyan pihentagyúak, akik buknak az olyan unalmas firkákra, amiket az ilyen Péterféle alakok követnek el ... Na nem?

Eleinte... nem mondom, hogy nem imponált: költő.. vagy író, meg ilyesmi. Meg aztán mire hazaértem, a lakást is mindig rendbe szedte. Ezért a kényelemért sok mindent elnéztem neki akkor is, amikor az első nagy lángolás már muladozni látszott. Csak ne akart volna mindent átrendezni körülöttem!

Naponta ismétlődtek a szóváltások. Kértem, hogy hagyja abba. Ne nyúljon semmihez... Így szoktam meg. Így szeretem. Ne akarja a megszokott életemet teljesen felfordítani... És ne nyúljon a vitrinemhez! Az istenért, legalább a vitrint hagyja békén!

Aztán egy délután... Képzeld csak el! Hazaérek fáradtan, mint egy igásló... és mit látok?! Ott áll Péter a konyha közepén és iszik! Hogyhogy mit iszik? Vízet, mint mindig, nem ez a fontos... hanem, hogy miből iszik! Ott áll a konyha kellős közepén és vizet iszik a dédanyám kristálypoharából! Mindig nagyon tapintatos voltam hozzá, de akkor hirtelen fejembe szállt a jó ideje visszafaftott méreg:

– Van neked eszed? Hát konyhában vizet ... kristályból kell inni? - vissza is tettem a poharat a helyére.

Azt hiszed, megértette? Azt hitte, csak vicc ...vagy mit tudom én: makacskodás. Akinek nincs stílusérzéke, annak az ember hiába beszél, hogy kristályból pezsgőt, vagy vörösborot lehet csak, de azt se akármilyent, ...és főleg nem a konyhában...!

Minden nap előszedte azt a nyavalyás poharat. Végül meguntam, hogy naponta ugyanaz és ugyanaz és hiába. Már nem szóltam, csak megpróbáltam másfelé nézni, hogy ne is lássam a konyhaasztalon a pöttyös vizeskancsó mellé tett talpas poharat.

Hogy én voltam a rossz? Mit mondtam én? Semmit. Már régóta nem szóltam semmit. Se a pohárról, se a stílusról. Másról se. Egyik este mégis összecsomagolt! Nem akartam hinni a szememnek. A konyhaajtóból visszaneézett, de nem tette le a bőrdöngyét.

Elfordultam, hogy ne lássa rajtam, mit érzek. Remegő kézzel töltöttem csurig dédanyám kristálypoharát... nem tudtam szólni, csak ittam... ittam a vizet.

Még visszaszólt:

– Azt hittem, a fejemhez akarod vágni! – ennyi volt a búcsú, azzal elment.

Elejtettem a poharat. Vége. Ha már el kellett törnie annak a gyönyörű pohárnak, azt hiszem tényleg jobb lett volna, ha Péter fejéhez vágom... Hát nem igaz?

Már indulsz? Te is elmész? Mért hagy engem mindenki egyedül...? Mért nem lehet engem szeretni?

13. Bakár úr

Ni csak, mit találtam! Bakárféle naptár, majdnem hatvan éves...! Ismertem a kiadóját.

Bakár úr törékeny, szinte csenevész ember volt, pár szál haja zsírosan tapadt a fejére. Kicsit viszolyogtam tőle. A szavakat úgy formálta, mintha mindig valami kétértelmű dolgot mondana..., lehet hogy mondott is..., ezt gyerekként nem tudtam megítélni..., pedig ugyancsak hegyeztem a fülem.

Újságírónak nevezte magát, de hogy cikkei is megjelentek volna? Inkább olyasmit hallottam, hogy nagy nőbolond, mindenkire ráhajt ... Meg mindenféle üzletelés... Mint ez a magánkiadású naptár is!

Maga házalt vele.

Kincses Kalendárium! Az igen! Azt anyám már meg is rendelte, mint eddig is, minden évben.

Bakár úr naptárára nem volt szükség, de egy egész délutánon át ott gyözködött nálunk, hát mit volt mit tenni, meg kellett venni ezt is, hogy végre lerázzuk.

Alig tette ki a lábát, körülültük az asztalt, hogy közösen bejelöljük a családi ünnepeket, ahogy azt illik: névnapokat, születésnapokat, egyéb évfordulókat. Ki ne maradjon senki köszönetése, időben fel kell adni a jókívánságokat Karácsonyra, Újévre is! Fontos ügyek ezek. Mióta megismertem a betűket, az én feladatomban lett szépen megcímezni az ünnepi képeslapokat.

Aztán: Milyen hosszú lesz a február? Szökőév a következő, vagy sem?

Ha Bakár úrra bízta volna, bizony hosszú február köszöntött volna ránk! Csak ámultam! 30-napos!
Ezt anyám még mentegette: biztos a nyomdában rontották el ...

Nézzük csak a Húsvétot! Annak évente máshol a helye. Hogy is szól a szabály? A tavaszi napéjegyenlőség utáni ... na, keressük meg inkább...!

A húsvéti ünnepkörhöz érve jött az igazi meglepetés ...

Nézd csak meg! Ilyen naptár nincs több a világon! Ebben hamvazószerda zöldcsütörtökre esik!

Ettől bizony már anyám is méregbe jött.

Ahogy a felnőttektől hallottam, mindig ilyenek voltak Bakár úr üzletei, de azért az első méreg elmúltával, még hetekig nevtünk a furcsa naptáron. Családilag.

Anyám, aki nagy heccmester volt, hamarosan ki is találta, hogyan tréfálja meg Bakár urat a ráerőszakolt, felesleges vásárlás miatt.

A nők!

Szerelmes levél Bakár úrnak!

Én írtam. Diktálásra, persze. Mert nekem kell a szépírást gyakorolni. Meg aztán, ha baj lenne belőle, és valakinek eszébe jutna nézni az írást, rólam úgyse tételezné fel senki ezt a mókát.

Gyönyörű levél volt. Ma nem tudom, Tatjana leveléhez hasonlíthatnám-e, de akkor... teljesen elbűvölt... hogy mennyire ...és milyen régóta... és nincs más vágya...meg ilyesmi. A levél végén volt a lényeg: melyik nap, hány órakor, a Park mozi előtt... Legyen Bakár úr gomblyukában fehér szegfű és a biztonság kedvéért összecsavart újságot is tartson a kezében, hiszen szegfűje másnak is lehet. Tévedés kizárva.

Nem értettem miért kellett Bakár urat így megjelölni, hiszen a titkos imádónak csak tudnia kellett, kit keressen, de ezen, rajtam kívül senki nem akadt fenn...mint kiderült, maga a randevúra hívott férfiú sem.

Elkészült a levél. Aláírás: Finike.

A magam részéről ez teljesen megnyugtató. Nem névtelen levelet írtam, sőt! Maga Finike létező, általam is ismert személy volt. Azt nem tudom, hogy ez volt-e az igazi neve, magunk között mindenestre így hívtuk a szemközti ház házmesternéjét. Naponta láttam, ahogy söpri a járdát, slamposan, papucsban,

kendője alól kilógott a kócos haja. Mi, gyerekek nem szerettük, mert mindig kiabált. Ha nem velünk volt baja, akkor talált mást. Talált is. Hol egy tölcser fagyaltot tálalt le valaki a járdára, hol kutyapiszok, vagy egy részeg ember nyoma, de mintha mindig, minden szemét egyedül az ő járdájára kíváncszott volna.

Finike részére is készült egy levél.

– Férfiasabb írás kell! – nyilatkozott anyám. Így hát ezt nem velem írátták. Örültem, mert ennek a végére csak ennyi került: Egy csodálója. – ami ugye mégiscsak névtelen levelet jelent.

Vasárnap este volt a randevú ideje. Minden villanyt eloltottunk, hogy a nyitott ablak libegő függönye mögül jól lássuk az utcát, de kívülről ne lehessen észrevenni, hányan szorongunk odabenn az eseményekre várva. Kihajolni egyszerre csak egy személynek volt szabad, hogy a feltűnést elkerüljük!

A nagy esemény terv szerint indult. Már fél órával a kitűzött idő előtt feltűnt Bakár úr alakja a lejtős Malom utca felső végében. Ott kellett elmennie az ablakunk előtt, hiszen a mozi az alsó szomszédunk volt.

Lassan, sétálva közeledett, majd meg-megállva róttá az utat fel-le a mozi előtt. Minden kellék a helyén volt: újság a kezében, hatalmas fehér szegfű a férfi ünnepi, sötét öltönyének gomblyukában. A jelenség nem sokáig volt ilyen feltűnő, mert hamarosan szállingózni kezdtek az emberek az esti előadásra s Bakár úr el-eltűnt a gyülekezők között.

Mire kisebb tömeg lepte el a mozi környékét, áldozatunk már izgatottan kapkodta a fejét... láthatóan keresett valakit. Anyám ártatlan arcot vágva kinézett az ablakon.

– Kézcsókom nagysasszony! – pillantott fel rá Bakár úr, mit sem sejtve.

– Jó estét! Nocsak! De szép virágja van! Csak nem egy kislányt vár? – kérdezte anyám ártatlan arccal. Bakár úr zavartan hehergett:

– Hát, kérem...Nem tudom...ugyebár...még nem néztem meg azon a helyen...! – biccentett, kissé meghajolt és továbbsétált.

Lassan kiürült az utca ..., az emberek bementek a mozi-
ba... de hol marad a fő attrakció?

Hol van Finike?

Na végre! Kinyílt a szemközti ház kapuja és kilépett rajta...Te jó atyaisten!... A kapun Bódi bácsi, Finike férje, a kis mokány suszter lépett ki. Széttérpesztett lábakkal, zsebre dugott kézzel állt meg a kapuban. Jól láttuk, hogy csak úgy vörösödött az arca a végsőkre is elszánt bátorságtól, vagy legalábbis egy jó adag szíverősítőtől. Hadvezéri tekintettel mérte végig az utcát, amire nem nagyon volt szükség, mert addigra már csak Bakár úr volt ott az egyetlen szóbjázható célpont.

A történelmi találkozásra az úttest közepén került sor. Bódi bácsi harcias szóáradata először szinte lehengerelte ellenfelét, de ahogy magához tért megdöbbenéséből, az újságíró se hagyta magát. A heves szóváltásból nem sokat értettünk...

A környék ablakai sorra kinyíltak...

Bódi bácsi érezte, hogy mellette van az igazság, és a közönség várakozását is ki kell végre elégíteni, ezért szinte színpadi pózban mennydörögte el a végső tromfot:

– Hazudsz gazember! A feleségem nem hívhatott ide! Ő se írni, se olvasni nem tud! –azzal megragadta Bakár úr zakóját...másik kezében mintha boxer villant volna az utcalámpa fényében.

Szerencsére csak hadonászott vele...

Bakár úr kitepte magát Bódi bácsi kezéből és futásnak eredt. Soha többet nem jött az utcánkba... se naptárral, se naptár nélkül.

Hiába, no! A legtökéletesebb tervbe is csúszhat hiba. Egy homokszem a fogaskerekek között... és micsoda baj kerekedhet belőle...de itt szerencsére minden jól végződött.

Az ügy nyertese végül Finike lett. Ezután már nem kellett neki járdát söpörni. Attól a naptól fogva Bódi bácsi végezte a szokásos napi takarítást a ház előtt, nehogy megint megkívánja valami felelőtlen úriember az ő szeretett hitvesét.

14. A tarka lepke

Talán hat éves lehettem, amikor a Malom utcába költöztünk. Nem járt hozzánk senki és mi sem szaladtunk a szomszédba sóért, paprikáért vagy egy kis pletykáért. Már tavaszodott, mikor anyám először beszédbe elegyedett egy házbeli asszonnyal.

Czabóné pici volt, gömbölyű, pirospozsgás és mosolygott. Egy korombéli kisfiú tipródott mellette, én meg anyám kezébe kapaszkodva figyeltem az élénk beszélgetést, ami eleinte körülötünk, gyerekek körül forgott, de később más, számomra érthetetlen és unalmas fordulatot vett.

Igyekeztem a felnőttek viselkedését utánózni, hiszen hatévesen, új dirndli ruhámban igazi nagylánynak éreztem magam, de hiába voltak a szoknyámon csodálatos apró virágok, hiába a bordűr és a könnyű, puffos ujjú blúzocska, csakhamar nyugösen tekeregtem anyám mellett, egyik lábamról a másikra állva....

...És ekkor a kisfiú elengedte anyukája kezét, hirtelen előrelépett... megfogta a szoknyám szegélyét, és mielőtt szólni tudtam volna, elkezdte finoman jobbra-balra lengetni, mint egy kis kendőt, vagy zászlócskát és halkán szinte dúdolva megszólalt:

– Tarka lepke... tarka lepke...

Így kezdődött egy hosszú barátság, amelyben a tarka lepkéből királykisasszony lett... kicsit kegyetlen... önző rabszolgatartó, a kisfiúból lovag és rabszolga..., néha lázadó rabszolga, de visszagondolva rá, azt hiszem, mind a ketten, mindig azt a szerepet játszottuk, amiben látni szerettük volna magunkat.

– A legszebb kisfiú, akit csak láttam életemben – mesélte anyám odabenn.

– Igen. Hihetetlen, milyen szép szeme van... a hosszú, fekete szempilláit egy sztár is megirigyelné...– tódította nagyném. Én csak csodálkoztam, mert semmi különösre nem emlékeztem, tulajdonképpen alig figyeltem oda Gyurikára.

Gyurika lassan mindennapos vendég lett nálunk. Mindig hozott valamit megmutatni: papiból hajtogatott hajót, vagy repülőt, ami szebben szállt, mint az enyém, így aztán addig kunyeráltam, míg végül nekem adta.

Nagyon ügyes volt: két aprófa és egy szög, gombostűvel rátűzött papír légcsvár...ez már egy komoly repülőgép volt a szememben, még ha repülni nem is tudott. Berregve futkostunk vele az asztal körül, míg végül minden a nagy álló tükör mögött kötött ki a többi rejtett kincs között.

Micsoda kincsek voltak ott!

Fegyverek. Mogyoró vesszőből hajlított íjak...igaz, hogy húr helyett csak cukorspárga feszült rajtuk, de így is csodálatosak voltak, hiszen talán másfél méterre is elvitték a nyíl vesszőnek kinevezett botocskákat... ha éppen nem úgy tartotta kedvük, hogy mindjárt az orrunk előtt pottyanjanak a földre.

A csúzik már komolyabb darabok voltak. Nem is nagyon mertük előszedni, mert tudtuk, hogy a felnőttek rögtön elkoboznák.

A szép kavicsok, üveggolyók, de különösen a színes üvegdarabok különleges megbecsülésben részesültek. Átnézve rajtuk, színes mesevilággá változtak a szürke hétköznapiak...

Legtöbbször ezzel fogadtam Gyurikát:

– Mit hoztál?

Soha nem jött üres kézzel. A legraktikusabb ajándék egy nagy tányér túrós-tészta volt az infláció idején. Az anyjától kunyerálta, s úgy hozta büszkén, mint egy haditróféát. Leült a földre a lábam elé és úgy nézte áhítattal, ahogy eszem... eszem...

Egyszer egy kis játék tevével állított be. Azonnal ráismertem.

– Ezt nem! Ezt nem szabad! Azonnal vidd vissza! Zolié...

Másnap elmondta, hogy letörte a tevé négy lábát és úgy dobta vissza, a kerítésen át a szomszédba, mert ha nekem nem kell, másé se legyen.

Időnként átragadt ránk a felnőttek megélhetési gondja. Ilyenkor azon tanakodtunk, hogyan lehetne pénzt nyomtatni, vagy legalább valami jövedelmező gyárat alapítani.

Illatszergyár. A kísérleti telepet az a pár kétdecis üveg jelképezte, aminek az alján a karácsonyfa lehullott tűlevelei áztak, természetesen, csapvízben.

Vagy a gyertyagyártás. Nemcsak a fellelhető csonkokat szedtük össze, hanem a padlóviasz is hamar a tükör mögé került beolvasztásra várva. Bizony szerencse, hogy fel nem gyújtottuk a lakást a nagy igyekezetben.

Néha kinn az udvaron üldögéltünk Gyurkáék küszöbén, maszatosan, mezítláb sütkéreztünk a napon és álmodoztunk pénzről, finom falatokról és rengeteg nagyszerű kincsről, ami senki másnak nincs, csak nekünk, kettőnknek. Az volt a legjobb, ha harmadik gyerek is csatlakozott hozzánk. Mesélni kezdtünk a nem létező, csodálatos automata játékainkról Mindig olyasmit találtunk ki, ami még a játékboltokban sem volt. Mint az összetanult hamiskártyások a lapot, úgy adtuk egymásnak a szót, bizonyítva, hogy minden igaz... amit akkor találtunk ki szinte röptében. Csodálatos összjáték volt, akár a legjobb színészek rögtönzése az ámuló közönség előtt.

Ránéztem a kis bádóg babatúzhelyre és már meg is született a következő nagy kitaláció: a játék húsüzem. Mint egy igazi, csak kicsi. Már ahogy azt elképzeltük. Tengelyen forgó apró bárdok szeletelik benne a szalámit. Na nem igazit, hiszen még a cserkészkolbász se férne el a csöppnyi futószalagon. Ki is hitte volna el, hogy ilyenekkel játszhatunk, mikor az üzletekben is ritkán kapható. Az ennivaló nem játék! Persze, kolbász helyett földigilisztát vágnak a bárdok! Bárki láthatja, mennyi van a kertben, mind igazi! Ez a húsüzem létezését is kellően bizonyítja!

– Meg is lehetne nézni, csak anya nem engedi kihozni az udvarra, mert nagyon kényes darab: Made in Germany.

– Ja?

Ez így teljesen hihető volt, kétség sem férhetett hozzá.

Persze, ahogy múlt az idő lassan változtunk mind a ketten... Játék helyett a mozi került az érdeklődési körünkbe. Engem különösen foglalkoztatott, mert már jóval az iskoláskor előtt, nagyanyám mindig magával cipelt, mikor a felügyeletére bíztak s kettesben minden filmet megnéztünk, volt, amit háromszor is. A család anyagi helyzetének romlása bizony megfosztott ettől az élvezettől. De ott volt a nyár! A szomszédságban lévő szabadtéri vetítés... Csak fel kellett mászni a hátsó kert magas tujafájára... onnan gyönyörű kilátás nyílt a vetítívászonra. Hallani sajnos alig lehetett valamit. Meg aztán másfél, két óra alatt ugyancsak törte a fenekünket az ág, a karunk is elzsibbadt a kapaszkodásban. Máskor a padláson a tető cserepeit bontottuk meg, hogy a résen nézhessünk ki a vászonra.

– Be fog ázni a lakás! – kiabált a házmester, mikor egy lakó bepanaszolt minket.

Bezárták a padlást, a mi külön páholyunkat., de a film varázsának nem tudtunk ellenállni. A balkonról átmásztunk a pénztár tejére, onnan néztük az ingyenmozit. Alig láttunk valamit, mégis csodálatos volt. A veszély és a tilalom megsokszorozta az élményt: Allah kertje...A könnyező madonna... Gilda ... A kirchfeldi pap, mind, mind a háztető ajándéka volt számunkra.

***

Nyurga kislány lett belőlem, kibírhatatlanul szemtelen és gonoszkodó, ő meg csúnyácska kamasz, és alacsony maradt, mint az édesanyja. Már nem fogadta a cicásan hízelgő "Mit hoztál?". Ráförmedtem:

– Mit akarsz itt, te kis stepszli?! – de azért csak eljött...újra és újra.

Néha ő is átvette ezt a fennhéjázó stílust:

– Na te Penészvirág! Egész nyáron a szobában akarsz kotyolni?

Máskor a tánciskolai tapasztalataival szórakoztatott, vagy épenséggel a lányoknál elért sikereit ecsetelte a maga darabos módján:

- Böbe? 5 perc Böbével! Tcc! Az igen!
- Akkor menj már, menj a Böbédhez!

***

Elköltöztünk. Időnként megkeresett. Egyre ritkábban láttam. Szabadidejében a motorját szerelgette. Autóvezetést tanult, gépkocsivezető akart lenni. Én már főiskolára jártam.

Repült az idő.

Szerelem. Persze mással... Távoli munkahelyre kerültem, Pécs-től vagy 180 km-re.

Egyik nap hármásban beszélgettünk a szobában: édesanyám, a vőlegényem, meg én. Kopogtak.

– Gyuri!

Ahogy belépett, meglátta, hogy egy másik fiú van nálunk... Nem tudta, hogy én közben menyasszony lettem. Honnan tudta volna? Összeismertettem őket:

– A vőlegényem.

– Nem hozzád jöttem – mondta zavartan

– Hm! Ezért motoroztál 180 kilométert?

– Csak anyukáddal akarok beszélgetni ...

– Ja? Akkor mi mehetünk is! – azzal belekaroltam az én fiúmba és otthagytam Gyurkát.

Órákig sétáltunk. Nem gondoltam a látogatóval. Mire hazaértünk, már elment.

Még egyszer találkoztam vele.

Már asszonyként, nyolchónapos terhesen utaztam rokonházába. Érkezésem hírére gyorsan összecsődültek a réglátott ismerősök.

Az asszonyok:

– Hogy megnőttél! Hát persze...

– Hihetetlen, hogy múlik az idő!

– Mikor lesz a baba?

Czabó Zsuzsi, a gyerekkori barátnő:

– Jaj! Nagyon megváltoztál! Első pillanatban nem is ismertelek meg! Dagadt az arcod, a kezed és a lábad is... Orvoshoz ké-
szülsz?

Alig ment el, a bátyja állított be: Gyurka... Kicsit lihegett a futás-
tól. Ragyogott a szeme:

– Nem igaz! Nem igaz! – lelkendezett.

– Mi nem igaz?

– Amit mondanak, hogy más vagy ... Te semmit nem
változtál! Ugyanolyan szép vagy, mint régen...

Nem sokat adtam én arra, mit beszél... Alig figyeltem rá. A baba,
meg a magam élete járt a fejemben: mi lesz, hogyan lesz.

Csak mostanában, amikor egyre gyakrabban gondolok arra, sze-
retett-e valaki engem valaha is őszintén, őnzetlenül... csak most
jut eszembe, hogy talán az a fiú, aki úgy tudott rám ragyogni és
szépnek látott akkor is, amikor más gyerekétől elformátlanodva
pillantott meg... talán ő szeretett... És én azt se tudom, él-e
még...

15. Tériszzony

Voltál már Berlinben? Egy vacsora a tv toronyban! Felejthetetlen... lehet. Engem a társaság férfitagjai előzékenyen az ablak melletti helyre akartak tessékeltetni, ahonnan a legszebb a kilátás, de én az egyenjogúságra hivatkozva elhárítottam minden ajánlatot. Ablak? Üvegfal! Mintha egy óriási buborékban lebegne az ember a város felett és ez a csodálatos alkotmány még forog is. Forog, lassan...méltóságteljesen. A vacsora végére teszi meg a 360 fokos fordulatot. Pontos, mint az óramutató, de szédítő... Alig mertem felnézni a tányéromról, és ha mégis, akkor csak a horizont szélét kutattam. Lefelé? Az istennek se! Így is olyan érzésem volt, hogy a torony karcsú zsiráfnyaka képtelen megtartani a hatalmas gömbfejet és mi asztalokkal, tányérokkal, pincérekkel együtt menthetetlenül a mélybe fogunk zuhanni...

Ha Bécsben jársz, szánj egy estét a Práterre is. Az óriáskerék kabinjaiból csodálatos a kivilágított város látképe. Biztos, hogy csodálatos, mert az utasok lelkenedezve ugráltak egyik oldalról a másikra, hogy mindent lássanak. Vidáman biztatták egymást, lelkes "Nézd! Ott, ott!" kiáltásokkal. Engem is be akartak vonni ebbe a nagy közös ámuldozásba, én azonban megkapaszkodtam azon a helyen, ahol indulás előtt elhelyezkedtem. Ha az életembe került volna, akkor se lettem volna képes elmozdulni onnan. Csak akkor oldódtam fel kissé, mikor éreztem, hogy közeledünk a biztonságot jelentő föld felé.

Tériszonyom van. Irtózom a mélységtől, magasságtól, a széles, forgalmas terektől. Repülőgépre hatökörrel se lehetne fel-tuszkolni, – ahogy mondani szokás. Nem tudom biztosan, hogyan kezdődött, azt sem, hogy mi okozta.

A középiskolában még kutya bajom se volt. Legjobb barátnőm a 4. emeleten lakott. Teraszukról számtalanszor néztük együtt a tér forgatagát. Máskor a lépcsőház korlátjának támaszkodva beszél-

gettünk életről...halálról, vagy bámultuk a csigalépcső izgalmas tekervénye közé zárt, szédítő perspektívát.

Nem emlékszem rá, melyikünk ötlete volt egy délután, hogy másszunk át a karfán, de egyszer csak ott csimpaszkodtunk mindketten a korláton kívül és a mélység fölött kapaszkodva, szinte élveztük a veszélyes produkciót, átélve a borzongás gyönyörűségét a gondolatra, mi lenne, ha... mi lenne, ha ... elengednénk az izzadó tenyerünkbe simuló korlátot. Ha akkor valaki elkezd számolni: egy-kettő-há..., hát akkor most nem írnám ezeket a sorokat. Ebben teljesen biztos vagyok.

Sem büntudat, sem aggodalom nem volt bennem, sem előtte, sem utána, pedig lehetett volna.

Jól tornásztam. Odahaza, kiskoromban, gyakran az ablakon keresztül közlekedtem az utca felé.

Most a magasság hasonlíthatatlanul nagyobb volt, de tudat alatt bizonyára megvolt a biztonságérzet, hogy képes vagyok megtartani magamat. Barátnőm azonban fél fejvel alacsonyabb volt nálam,

zömökebb, olyan kis ügyetlenke, tornaórán a sorban mindig hátul botladozott s még a többiekkel egyszerre lépni sem volt képes. Akkor, ott a magasban, egy pillanatig sem féltettem, eszembe se jutott, hogy leeshetne...

Nem tudom felidézni, mennyi ideig tartott ez az észbontó függeszkedés és arra sem emlékszem, hogyan másztunk vissza, könnyedén átlendülve, vagy görcsös igyekezettel... Örültünk, hogy megúsztuk, mint egy veszélyes kalandot. Hiszen az is volt! Már a biztonságos folyósón állva, lesütött szemmel, pirulva vihogtunk, mintha valami első, idétlen szexuális próbálkozáson estünk volna át. Soha többé, egyikünk sem hozta szóba.

Valami mégis elromlott. Csak még nem tudtam róla.

Pár évvel később, Szegedre utaztam matematika versenyre a pécsi csapat tagjaként. A versenyen délelőtt túlestünk, minden szorongás, izgalom elmúlt, már mindent megbeszéltünk,

akár a kártyások a parti után, ki mit, hogyan csinált, mit lehetett volna, hogyan lett volna egyszerűbb, célszerűbb. Tudtuk, hogy a tényleges eredményeket és az elért helyezést, csak hetek múlva ismerjük meg. Már nem volt tét. Legalább érezze jól magát mindenki... Természetesen közösen végigjártuk a város nevezetességeit. A szegedi Dóm sem maradhatott ki. A felszabadult öröm ellenére igyekeztünk a helyhez illően viselkedni, de azért hol innen, hol onnan hallatszott egy kis kuncogás, viccelődés. Egészen azért szépen, libasorban mentünk fel a toronyba. Már majdnem felértük, mikor az előttem haladó fiú kinézve a keskeny ablakon, felnevetett:

– Mi lenne, ha én itt kimásznék?

Lehet, hogy csak tréfált, de rajtam kitört a pánik:

– Ne! Ne!

A többiek heccelték:

– Mássz ki Pista! Nem mersz kimászni? Nem vagy magyar!

Már sírtam.

– Jaj, ne! Ne! Ugye nem?

Persze, hogy nem mászott ki. Később azt mondta, hogy nem is akart...

Tériszonyom van.

Talán ott kezdődött Szegeden... vagy sokkal régebben... azon a csigalépcsőn, a negyedik emeleten...

16. Barátom, a doktor úr

– Imre vagyok, de nem szent – mutatkozott be a férfi, és hozzátette, mint egy tréfát, amit láthatólag már sokszor elsütött:

– Kiskoromban azt szoktam mondani: "Szent... Imle... helceg... úl..." A felnőttek meg kinevettek.

Most csak Hédi, a felesége nevetett, de Imrét ez nem zavarta. Folytatta az ismerkedést:

– Itt akartok letelepedni? Ki lehet ám bírni abban a szükséglakásban egy darabig, amit kaptatok! Mi is ott laktunk egy évig. Tudsz főzni? – fordult hozzám, de meg se várta a választ – Főzni, azt kell! Itt nincs se menza, se más olcsó közétkeztetés. Vendéglőbe nem lehet járni ebből a fizetésből. A feleségem is hamar belejött, pedig őt igazán elkényeztették otthon. Az apja jegyző. Az anyósom igazi úrinő. Hédi a családi kúriájukon nevelkedett. Igen. Tcc! Micsoda jó nevelést kapott! Kitűnően zongorázik. Na és a hangja! Diák korában, az iskola énekkarában szólót énekelt. Abszolút hallása van. Igen, abszolút hallása van! Nekem nincs. – ezt úgy tette hozzá, mintha erre is külön büszke lenne.

– Jól fogjátok érezni magatokat. Itt összetart az értelmiség. Majd meglátjátok! Bemutatlak benneteket Lacinak is. Dr. Réti Laci a barátom. Igen. A doktor úr a barátom. Majd meglátjátok! Majd meglátjátok!

Megláttuk. A falú széles főutcáján városias küllemű, de földszintes házak sorakoztak, előttük a téglából kirakott járda itt-ott már hiányos volt, és arra emlékeztette a rajta botladozókat, hogy régen elmúlt az az idő, amikor ennek a helységnek tekintélye, vagy bármi szerepe lehetett a környék életében.

Szombaton délután, ha nem esett az eső, végig lehetett sétálni vagy kétszáz méteres szakaszon, a Főtérig, ahol fagyaltot vehettünk. Azután vissza. Rendszerint Imre és neje is velünk tartott. A beszélgetésekben kerültük a politikát, viszont Hédi ke

jes családfáján hamarosan úgy kiismertük már magunkat, mintha saját rokonunk lenne az egész nemzetség.

Imre nem sokat árult el magáról. Annyit mondott, hogy az apjának étterme volt egy kis faluban, a Bakonyban. Mikor ez szóba került, Hédike ránézett a férjére és gúnyosan félrehúzta a száját, amiből arra következtettünk, hogy inkább valami kocsma, netán csak bögrecsárda lehetett a megélhetés forrása.

Imre volt a legkisebb fiú, a család esze, kitanították tisztességgel. A bátyja csak egyszer látogatta meg. Bejött a hivatalba.... ünneplő ruhában, fényes fekete csizmában, amiben temp-lomba, vagy orvoshoz megy a falusi gazda. Imre fülig vörösödött, amikor meglátta.

– Gyere! – sziszegte a foga között, és kimentek az ajtón. Soha többet nem jött hozzá senki a családjából.

A következő Imre-napra már mi is hivatalosak voltunk. A házigazda mentegetődzött:

– Réti doktor úr, a barátom, nem lesz itt, mert Párizsban van.

Kicsit irigykedve tette hozzá:

– Hja, egy orvos megengedheti magának, hogy utazgasson...

Pár nap múlva diadallal rakott ki az íróasztalra, pár apróságot:

– Nem feledkezett meg rólam, nemhiába barátom a doktor úr! Ezt nézzétek meg! – és mi ámulattal adtuk körbe a kis átlátszó műanyag gömböt, benne az Eiffel-toronnyal, meg a golyóstollat, a fekete fürdőruhás nővel.

– Fordítsátok meg! – hú a mindenit – Lecsúszik a fürdőruhája! – ez akkoriban egészen különlegesnek számított.

– Még valami van – tette hozzá sokatmondóan és előhúzott egy szex-magazint – nem titok. Ti is megnézhetitek lányok. Nem kell itt pironkodni. Hédi már látta. Azt mondta, nincs ebben semmi különös. Persze ő modern, komoly nő... nem zavarja az ilyen látvány. Én forróvérű, lobbanékony vagyok – húzta ki

magát, – de a nejemet nem lehet felizgatni semmivel. – ez utóbbi mondatnál mintha egy kis zavart sajnálkozás vegyült volna a hangjába.

Ennyiben maradtunk.

Néhány hét múlva Réti doktor állított be az irodába.

– Van egy hírem! He-he! Kinek jó, kinek rossz! Megyek az Alföldre. Kérésemre áthelyeztek a szülőfalumba. Mutatok valamit, he-he, hogy meg ne feledkezzetek rólam – azzal elővett egy kis riportertermagnót.

– A búcsúestémen készült. Titokban! Meghallgathatók.... Na, milyen haver vagyok? ...de lekoppintani nem engedem. Hm. A hölgy még nem tudja, hogy ez búcsúest volt és én hamarosan lelépek. – újra felnevetett és bekapcsolta a magnót.

A halk sóhajoktól a koloratúr sikolyokon át a hála elégedett dűnnyögéséig minden hallható volt, amit csak elő lehet csalni egy nőből egy kiadós szeretkezés közben.

Imre a térdét csapkodta nevetésben. Mi pár pillanatig dermedten hallgattunk, mert mindannyian azonnal felismertünk, hogy kinek a hangja...

Mindenki ráismert, kivéve... Imrét. Nem csoda, hiszen maga is megmondta, hogy neki nincs... abszolút hallása.

17. Hiszek a lélekvándorlásban

Őszinte ember vagyok. Igen. Ismerem magam. Materialista alapokon állok. Semmi babona. Semmi misztikum. Csillagjósolás... horoszkóp... lélekvándorlás? Ugyan kérem! Én racionálisan gondolkodom.

Jó így számot vetni a világgal. Önmagammal. Az ember csak ül, ül a karosszékben a meleg konvektor mellett és nyugalmat ad a tisztánlátás... igen, saját tisztánlátásom, amit nem befolyásolnak sem emlékek, sem érzelmek. Hullhat kinn a hó, itt benn csodálatos, tiszta, szervezett az élet. Mint az agyamban.

Pff! Mi volt itt a nyáron! Atyaisten! Évek óta nem volt ekkora hőség! Csontolvasztó.

– Csontolvasztó – mondaná Gyula, mert ő költő. De én nem vagyok költő, ezért csak azt mondom:

– Szinte kibírhatatlan volt a meleg.

Azon a hétfői napon az emberek igyekeztek minden halaszthatatlan utat, vásárlást, hivatali procedúrát, jönni-menni valót a korareggeli órákban elintézni.

Amikor párommal elindultunk hazulról, már kinn álltak a szemetes kukák, tele a hétvégén összegyűlt szeméttel... De mennyi szeméttel! Bele se fért a tárolókba. Na hiszen! Hát nem oda ömlesztették mellé, ami nem fért bele! Még a kukák mögé is jutott. Mi az ott? Valami növény. Négy-öt kopasz szár végén pár levél, alul hajszáldrótszerű, vékony, meredező szálak csomója. Biztos eltört a cserepe. Megunták, vagy egyszerűen kidobták, mert csúnyának találtatott.

– Mit nézel?

– Semmit – sietünk tovább.

Másnap reggel még mindig ott van. Megállok. A gyökereket nézem. Fekete, cérnavékony, száraz karmok.

– Nem fogod behozni a lakásba! – él párom a gyanúperrel.

– Nem veszem meg! Csak nem gondolod, hogy kukázni akarok... mit kezdenék más szemetével...

Szerdán még mindig ott van. Talán elromlott a szemetes-kocsi, vagy a szállítók is hűsöltek pár napig. A gyászos növény levelei összepöndörödtek, a semmibe kapaszkodó drótszálak egyenesre feszültek a háromnapos hőségtől.

Csütörtökön reggel már közelebről megnéztem.

– Szőlővirág... lehetett valamikor. A nagymamám kedvenc virága...

Nem értett hozzá. Újat és újat vett, de mindig tönkrement nála. Pedig kapálta is: konyhakéssel turkálta fel a földet a cserépben, hátha az kell neki. Egyszer egy nagy gilisztát talált, mikor az elszáradt virágot kiborította, és a gyökerek között kutatta a baj okát.

– Ez tette tönkre! – és megint újat vett, hogy a sivár városi lakás ablakába egy kis gyönyörűséget csalogasson.

Hiába volt minden igyekezete. Lám ez a büntetés! Ha lenne lélekvándorlás, nagyanyám biztosan szőlővirágként éledne újjá a sok elkínzott növény miatt.

– Szőlővirág! A nagymamám kedvenc virága volt.

– Mért nem mondtad előbb? Most már hiába.

Pénteken korán keltem, de a párom megelőzött. A teraszon fél vödör vízben ott állt a kóró, ami valaha szőlővirág volt.

– Nézd: ami bimbó-kezdemény volt rajta, azt azért még kihozza ... Mint a hajtatott ágak.

– A levelek...

Nem tudom mennyi idő telt el, mire megvettük a nagy cserepet. Most ott áll a konyha sarkában. Tele van tőle zöld-vörös ragyogással ez a szürke december.

Minden reggel megkapja a nagy pohár vizet:

– Igyál mama, igyál...

18. Karácsonyi Uborkatej

Jellegzetes karácsonyi illat lebegett a lakásban, fenyő, mézes sütemények, diós, mákos bejglík, csillagszórók és a kialudt gertyák emléke. A gyerekek már otthagyták a szőnyegen kiterített társasjátékot, az alvóbabát és az ólomkatonákat. Kipirultan és fáradtan a Jézuska-várás izgalmától, a szalagos dobozok, zizegő díszcsomagolás rejtelseinek felfedezésétől, már a nagymamára csimpaszkodva hallgattak. Hallgatták, ahogy felolvass..., természetesen az egyik új mesekönyvből.

– Majd csak elálmosodnak Mamus egyhangúan duruzsoló hangjától... aztán le lehet őket fektetni, mi meg kimehetünk egy kicsit a friss levegőre.

Éjféleli mise! Ha soha máskor az évben, de erre el kell menni, még hozzá időben, mert tavaly is olyan tömeg volt, hogy nem fértünk be az Irgalmasok templomába. Továbbmenni, más templomot keresni éjfélkor már kilátástalan lett volna, hát csak toporogtunk a bejárat előtt a kinnszorultak csoportjában. Azért így is csodálatos volt az orgonaszó, a hagyományos énekek, a kiáradó ragyogás és a tömjénfüst... Vagy csak képzelődtünk...?

Nagy pelyhekben hullott a hó és az első, elérzékenyülten áhítatos percek után valaki elhajított egy hógolyót s csakhamar viháncoló hócsata töltötte be a templom előtti kis terecskét. Kipirult, nevető arcok... igen ez a boldogság volt az ünnep betetőzése. Most is ez lenne jó, felfrissülni, megkönnyebbülni, újra bolondozni, ug-rálni a hógolyózó fiatalokkal... Mamus meg a nagypapa majd vigyáz a gyerekekre.

Az asztalt már leszedtük. Milyen jó, hogy Hugi felajánlotta, hogy elmosogat. Legalább ezen is hamar túlesünk. Kimentem a konyhába. Hugi még nem végzett. Megdöbbenve láttam, hogy a könnyei potyognak a mosogatólébe.

– Ezért? Hiszen te ajánlkoztál...

– Dehogy ezért!...– hüppögte – Örültem, hogy végre kijöhetek.

– Hát akkor? Valami baj van?

– Semmi. Csak a Mamus... Soha semmivel nem elégedett. Semminek nem örül, hiába adja bele az ember szívét-lelkét a készülődsébe. Mindig, mindenre van valami megjegyzése.

– Nem szólt egy rossz szót sem egész este. Még dicsérte is a vacsorát... a süteményt is...

– Előbb... Gyertyagyújtáskor. Mikor az ajándékokat bontottuk... Nem lehet eltalálni a kívánságát. Két éve kötött kesztyűt vettem, azt mondta rá, hogy bőrt szeretett volna... Tavaly meleg mamuszt hoztam... Akkor megsértődött, hogy nem olyan öreg ő még. Én csak jót akartam... Hiszen 70 éves...!

– Jó-jó. Az tavaly volt. Hol van az már! El kell felejteni...

– Én is úgy gondoltam. Idén, inkább megkérdeztem, mit szeretne...

– Na és, mit?

– Uborkatejet!

– Az mi?

– Hát tudom én?! Egész héten az uborkatej után futkostam. Először azt hittem valami csemege. Kérdeztem a fűszerest, megnéztem a vásárcsarnokban, a nagy abc-ben, a piacon, cukrászdában...

– És?

– Képzeld, tegnap a kozmetikusnál elmeséltem ezt a kálváriát. Ott mondta Bözsike, hogy talán valami pakolásféle, ami uborkából készül. Neki nincs. Vegyek inkább szemránckrém, az sokkal hatásosabb: biztos fiatalodni akar a mama. Bejártam a fél várost, hogy valami egészen finomat vehessek. Illatos, selymes, valódi francia szemránckrém, a tégelye is luxus-kivitel... Ne is kérdezd mibe került...! Átadtam. Láttad? Kibontotta a csomagot, aztán felnézett rám, mintha hülye lennék, és azt kérdezte: "Mit csináljak én ezzel?"

– Talán elfelejtette, mit kért...

– Nem is tudom, mit gondoljak... mert hozzátette: "Olyan rosszul alszom mostanában..."

– Hétfőn kérdezd meg a patikust, van-e Uborkatej nevű altató... ne is tőle, inkább a Bio boltban, vagy a gyógynövény-szaküzletben. Lehet, hogy valami természetgyógyászati készítmény. Annyi mindent kitalálnak! Szinte reneszánsza van a népi gyógyászatnak... A régiek is sok mindent tudtak..., de lehet, hogy csak üzlet az egész...

Hugi megnyugodott attól, hogy elmondhatta a bánatát, de az éjféle mise után már nem jött velünk vissza. Elkísértük a lakásáig, aztán siettünk haza. Se hó, se vidámság, nyirkos, rideg decemberi éjszaka volt.

***

Nem tudom, ki hogy van vele, de karácsony reggelén én mindig fázom. Talán a kialvatlanság az oka, vagy a mindent bemelegítő lázas készülődés lohad le egy éjszaka alatt... Ki mondhatná meg?!

Most is... mire nagy nehezen rászántam magam, hogy kibújjak a meleg dunna és a párnák védelméből, hogy bevessem magam a soron lévő kötelességek közé, Mamus már a konyhában volt. Behordta a hideg kamrából a kocsonyástányérokat, csinosan eligazította a maradék sültet, közétűzve pár zellerlevelet, szélről koszorúban vékonyra szelt uborkát, itt-ott hagymakarikát, piroosan hívogató céklát dísznek, hogy valami újat varázsoljon belőle. A süteményes tálcát pár szem szaloncukorral frissítette fel, este a gyerekek mind kicsipegették a linzer közül.

– Már megint túlkészültük az ünnepet! – zsörtölődött – mikor fog elfogyini ez a sok édesség?

– Mit tehetek? Józsi úgy szereti, ha 10–12 fajta aprósütemény van, hogy legyen választék. A bejglit meg a hagyomány miatt sütöttem.

– Egy hétig sütni! Aztán, csak azt az egyfajta eszegeti egész ünnep alatt, amit először megkóstol!

– Most legalább bébi-pulykát vett. Vacsorára bőven elég volt. Emlékszel arra a kilenckilósra? Szilveszterkor fogyott el az utója... azt hittem az életben többet pulykát nem akarok látni! Ezért lesz ma inkább sült kacsa ebédre. Tepsistől van a hűtőben, csak be kell tenni a sütőbe, de a levest reggeli után rögtön felteszem, hogy lassan, alig gyöngyözve főjön. Idő kell neki, mert egy darab marha is lesz benne, ahogy szereted... Minden elkészül, nem kellett volna neked se ilyen korán kelni.

– Mit csináljak én az ágyban... nem tudok én aludni. Pár óra elég, aztán úgyis csak forgolódnék...

– Persze! Aztán délután a tv előtt a fotelban...

– Hogy mondhatsz ilyent? Csak a szememet pihentetem! Isten tudja, mikor aludtam utoljára amúgy igazából...

– Azért kértél Hugitól altatót Karácsonyra?

– Altatót? Ezt meg ki mondta? Hugi? Elment annak az esze teljesen... Bár lehet, hogy igaza van. Rám férne néha...Soha olyan jól nem aludtam talán, mint azon az éjszakán... mélyen, elégedetten és boldogan...

–... de hát az Uborkatej?

– Csak eszembe jut néha, ha Hugira nézek...

– Azért kérted tőle?

– Dehogy kértem! Csak kicsúszott a számon...

– Valami titok?

– Nem titok, de hát honnan is tudhatnátok?! Te még pici voltál, Hugira még csak nem is gondoltunk... Elmélázva felvett a tálról egy szelet bejglit, forgatta a kezében s úgy nézett rá, mintha a fekete-fehér csigavonalak közé írták volna az életét, a fiatalságát.

– December elején apádat beosztották egy kéthetes pesti tanfolyamra. Nagyon elkeseredtem... még sírtam is miatta. Nem győzött vigasztalni! Hiába mondta, hogy az ünnepekre már vége lesz, de ha visszautasítja, egyhamar nem várhat se fizetésemelést, se jutalmat. Nem volt apelláta, el kellett menni. Én meg elkezdtem készülődni az ünnepekre. Talán könnyebb is volt, mintha idehaza lett volna... mégis, egyre türelmetlenebbül vár-

tam, hogy hazajöjjen. Már megvolt a nagytakarítás, az ajándékok beszerzése, csak nézelődtem délutánonként az üzletekben. Ebben a porfészekben akkor még csak három volt, abban se volt semmi érdekes. Nem is akartam felesleges kiadásba keveredni, de cél nélkül mégse tudtam hova menni, hát minden nap végigjártam a három boltot. Már önkiszolgáló volt akkor is, így töviről hegyire megnézhettem mindent. Az ABC egyik polcán láttam meg azt a halványzöld műanyag flakont. Ovális címkéjén a felirat: UBORKATEJ. Vagyis pontosabban: Opera Luxus Uborkatej. Talán a luxus szó fogott meg, mert nekem addig semmiféle luxusom nem volt. Nem is volt drága... úgy értem ahhoz képest, hogy luxus. És csak egyetlen darab volt belőle! Azonnal meg kellett vennem, mert hátha másnapig valaki elviszi, és én itt maradok a luxus egyetlen kínálkozó lehetősége nélkül. Otthon csak nézegettem, de nem tudtam rászánni magam, hogy kipróbáljam. Rá volt írva, hogy az egész testre... nem tudtam elképzelni, hogyan is lesz ez,... mert a hátamat akkor se értem el. Inkább eldugtam a flakont az ajándékok mögé a szekrénybe.

– Harminc év után még mindig azt a krémet sajnálsz?

– Szamár vagy! Hiszen pár nap múlva megjött az apád! Már első este ajánlkozott, hogy bekeni a hátam. Fürdés után végigfeküdtem a heverőn, aztán elkezdte belesimogatni a bőrömbe az uborkatejet... az opera... luxus... uborkatejet... a hátamon, aztán ahol elértem volna ott is... a nyakam... a karom... a vállam... meg a... Most mit bámulsz?! Igen! Ott is... Olyan szép éjszakánk se előtte, se utána nem volt, és ha mindent tudni akarsz... ezért jut eszembe az Uborkatej néha, amikor Hugira nézek...

19. Csak azt ne mondd, hogy Nyúlanyó!

– Jaj drágám, dehogy sértettél meg azzal, hogy néneinek szólítottál! Mondhatsz nekem bármit: javakorabeli szépasszonyt, öreganyámat, vagy akár vén boszorkányt is! ...– tört ki Jusztikából a szóáradat, majd a tükör elé perdülve illegetni, vizsgálgatni kezdte magát, és máris folytatta:

– Tudod mit szokott mondani az anyám? Öreg a Mecsek, meg az országút! Én is így vagyok vele, de mondani? Mondani mindent lehet! Csak egyet kérek tőled szívecském: soha ne nevezd Nyúlanyónak!

Biztosítani szerettem volna, hogy ilyen szó a viláért se jutna eszembe róla, hiszen a nyulak szépek, csendesek... talán ...igen, talán egy kereplő, vagy egy imamalom... de Nyúlanyó...soha! Szerencsére még egy hang se hagyta el a számat, már magyarázta tovább:

– Imádom az állatokat. A nyuszikat is, de Nyúlanyó nem leszek!

Mintha az erőltetett fiatalos lendület teljesen kimerítette volna, letottyant a legközelebbi székre. Elhallgatott és kicsit lepittyedt a szája.

– Pistike már iskolás volt, mikor a második gyerekünket vártuk. Nem is képezed, milyen sápadt kis vérszegény asszonyka voltam én abban az időben...küldtek is egyik orvostól a másikhoz, hogy kicsit megerősödjek... de mindenhol csak a félreértés fogadott. Még a számat se nyitottam ki, már azt hitték, azért jövök, mert nem akarom megtartani a babát. Győztem magyarázkodni!

A értetlenkedés végigkísért 9 hónapon át. Még a röntgenszoba félhomályában pislogó idős orvos is rám mordult:

– Maga már megint itt van? Minek maguknak annyi gyerekek?

– De kérem, én még önnél soha nem jártam! Még csak egyetlen fiam van, és...

Szemügyre vett, de még csak elnézést se kért.

Szerencsére sok segítőkész barátságos emberrel is találkoztam és valahogy csak elmúlt az a pár hónap, mint annyi más...Végre kikerültem az egészségügy labirintusából, és karomon egy egészséges babával utaztam haza.

Anyám fogadott.

– Hallgasd csak meg a fiad köszöntőjét!

Édesanyám szívesen írt amolyan csasztuskaszerű versikéket. Most 9 éves nagyfiamnak tanított be egyet. A gyerek szépen, bátran szavalt. Egyszerre megállt. Azt hittem vége, de anyám noszogatta:

– Na! Tovább!

Pisti meghajolt, leszegte a fejét, aztán kifutott a kertbe. Akkor már sejtettem, hogy az én heccmester anyám, már megint kitalált valamit... Már előre féltem, mit találhatott ki...

Nem kérdeztem semmit.

– Elmondjam a végét?– meg se várta, szeretném-e hallani

– Elmondom! – lelkesedett.

Nem szóltam egy szót se, de már mondta is:

– Legyél olyan szapora, mint a nyulak az ólba! – szavalta, aztán még mindig értetlenül, felém fordult:

– El nem tudom képzelni, mi nem tetszik ezen a gyereknek!

Már megtanulni is alig akarta!

Juszi néni nagyot sóhajtott, mintha valami világrengető problémáról számolt volna be.

– Nem baj! Fő, hogy a fiam érezte, hogy ezt nem lehet... ezt nem mondhatja az édesanyjának! – fejezte be a történetet. Aztán még hozzáfűzte:

– Valahogy nem tudtam teljesen elfelejteni...Talán az előzmények miatt... de nagyon kérlek, soha ne nevezd Nyúlanyónak! – azzal megkaparintotta a tükör előtt fekvő rúzsomat és a vastagon felmázolt réteggel megpróbálta kicsit vidámabbra mázolni öregecske arcát.

20. Juszti néni fél almája

Az asztalra tettem a nagy tál frissen mosott almát.

– Csak ezzel tudlak megkínálni Juszti néni. Szereted? Én nagyon!

Kivett egyet, a szélsőt. Óvatosan kettévágta, és nekem nyújtotta a felét. Nem értettem, de elvettem a kezéből, hogy ne hozzam zavarba. Furcsán nézhettem rá, mert belepirult.

– Így szoktam meg. – mondta elgondolkodva. – Látod, hogyan beleivódik az emberbe a múlt! A mozdulatokba ...a lélekbe...

Falun laktunk, mikor az első fiam született. 1600 Ft volt a fizetésünk. Kettőnknek, összesen, akkor már négyünkre, hiszen a mama is velünk volt egy darabig. Lakbér... villany... tüzelő... A babának a pongyolám maradékából varrtam rugdalózdót. No hiszen! Jól nézett ki vele! Három hónaposan zöld-fekete kockás hálósákban... Mikor beteg lettem, a kórházba is abban vittem magammal. Nem hagyhattam otthon, hiszen még szopott. Képzeld csak, a férjem biciklin jött minket látogatni: 25 km oda, 25 vissza... tanítás után... de jött.

Aztán mikor hazakerültünk, azt mondta a védőnő: Reszelt almát is kell már adni a kicsinek, nem csak tejet. Én istenem, honnan vegyük! Nem volt nekünk se almafánk, se almánk... és már december volt...

Azt mondták, a gazdag Pitának tele a pincéje almával. Jó ismerősünk volt, két gyerekét is tanította a férjem: egyik hatodikba, másik nyolcadikba járt. Többször is megállította az utcán Sándort:

– Jöjjön tanár úr, annyi almánk termett idén, hogy sose fogyunk ki belőle. Hoz egy nagy szatyrot, azt jól megtetőzöm.

Az kell, ilyenkor télen. Egészséges. Van nekem elég, maguknak is jut!

Húzódzott a párom, a tanítványai miatt, de most, hogy a védőnő ajánlotta, a zöldségesnél pedig alig volt valami árú ... a gazda meg újra és újra megszólította hazafelé menet, hogy mikor jön már kicsit beszélgetni, ott van az a sok alma is... szívesen kínálja... bizony örültünk, hogy megoldódik a dolog. Egyik délután ellátogatott az almáért.

Kifelé jövet, pinceajtóban rárakta a gazdag Pita János a mérlegre a szatyrot. 14 Ft-ba számolta kilóját... Hiszen tél volt! Alig tudta a párom kifizetni. Még szerencse, hogy vitt magával pénzt. Így jutott alma a mi fiacskánknak. Fél almát kapott egy evésre. Hámozva, reszelve. A héját megettem, Sándor a csutkát kérte, hogy semmi vitamin kárba ne vesszen.

Csak hogy tudjad: 3 Ft volt akkor egy egész kétkilós kenyér, 40 fillér egy Troli csoki, 8 Ft 80 fillérért több mint 25 kilométerre, Kanizsáig vitt el a busz. Annyiért már érdemes volt biciklire ülni a szegény embernek, ... ha jó volt az idő.

A következő évben már nekünk is jutott, ha több nem, kettőnknek egy alma. Sándor erőltette egyem csak, hiszen a doktor is mondta, mennyire vérszegény vagyok... Dehogyan is! Mi mindig mindent megfeleztünk... Annyira belénk ivódott a szegénység, hogy ha három almánk volt, mind a hármat egymás után, felesben ettük meg. Ma is így van... így maradt. Sokszor nevetjük, ha valamelyikünk narancsot bont. Jutna egész, több is ha kell..., de mi csak felezgetjük sorban mindegyiket...

21. A csibe

Elég az akciófilmekből, kínzásból és öldöklésből, nincs türelmem bámulni a politikusok acsarkodását se!

– Keressünk valami mást, szebbet, jobbat, ami az egész napi hajsza után megnyugtat, leköt, vagy új, érdekes ismeretet közvetít – mondtam egy este és elkezdtünk ide-oda vándorolni a tv-csatornák között.

Filmek közepébe csöppentünk, ahol nem értettük a helyzetet, az események összefüggését, majd újra és újra ökölcspásokra, pofonokra, vérző vagy vonagló testekre bukkantunk. Az emberi brutalitás dokumentumai... Hírek egy számunkra ismeretlen nyelven... menjünk tovább!

– Hát ez mi?

Üzem fekete-fehérben. Na, itt legalább nem lesznek rémségek! Közben akár meg is vacsorázhatunk, lehet beszélgetni, nem veszítjük el a történet fonalát.

– Ebben a filmben nincs is emberi hang, csak halk zenei aláfestés...

Egy futószalag. Ez jó! Gyerekkoromban is imádtam a mozik híradójában néha feltűnő automata gépsorokat. A palackozók, adagolók szinte önálló működése, mozgása mindig csodálattal töltött el.

– Nézzük egy kicsit! Ez egy nagyüzemi keltetőállomás belseje lehet... gondolom, mert más nem látszik csak a futószalag, rajta tojáshéjak és kicsit még kába, egyforma naposcsibék. Két oldalról kezek emelik le az érkezőket nagy tálcákra. A szemét a futószalag végén potyog le. Közben egy-egy befulladt, vagy sérült állatka... Ezek is a hulladék közé esnek... Csak a szépek, egészségesek indulhatnak további jövőjük felé. Sok-sok egyforma, ragyogó, világos csibe... A kezek dolgoznak, fürgén

szabályosan. Közben a nézőre villan a szemeteskosár tartalma, tojásbéjak tömege, elpusztult, merev életkezdemények, köztük egy-egy még élő nyomorult is vonaglik a hulladék között.

Most a szalag elején feltűnik egy élénk tarka csibe... A kezek dolgoznak...

- Mi ez? Senki nem nyúl utána?
- Jobbról nem!
- Talán majd balról!

De nem!... Viszi tovább a futószalag. Vigyázzatok! Nem fogjátok elérni! Hát senki nem veszi észre?!

Az út vége előtt a csirke megfordul és elkezd visszafelé menni... vissza a megmentő kezek felé... már fut... rohan..., de a futószalag egyre gyorsabb, a zene egyre hangosabb, mintha a szívünk dobogása lenne... futás visszafelé szemben a sorssal... minden hiába? Csak futunk és futunk és egyre gyorsabb a sodrás a végzet felé...?

Több mint egy évtized telt el, mióta ezt a filmet láttam. Volt azóta krimi, szex, Valóvilág. Egyik sem hagyott bennem maradandó emléket, de a futószalagon rohanó naposcsibe látványát nem tudom elfelejteni.

Ki a szerző, rendező, operatőr? Ne kérdezzék. Nem tudom. Csak ennyit mondhatok: Karma...

22. A saláta

Jártak már Salátafalván? Nem? Pedig lehetséges ám, hogy sokat vesztek vele...!

A térképen mégse keressék ezt a települést! Magam sem tudom biztosan, hogy az Alföldön, vagy valahol a Mátrában van, esetleg az Üveghegyen innen és az Óperenciás tengeren túl bújik meg, mint a mesékben.

A Salátafalva csak amolyan ragadványnév. Arrafelé ugyanis az emberek senkit, semmit nem az igazi nevéen hívnak. A mi falunkat se. Van ott mindenféle elnevezés: Sáskák, akik mindenből hasznot húznak, meg a nohások, akikkel állítólag, csak fél egyig lehet beszélni, mert egyre részegebbek.

A szomszédos falu lakóit macskásoknak csúfolják. Valaki beugratta őket, hogy a járási székhelyen jó pénzt adnak a macskákért. Sürgős, mert egy olasz kereskedőnek kell, húsvéti bárány helyett. Össze is szedtek egy szekérre valót. Ha igaz... Ez még a nagyapáink idejében történt, de máig is felhánydálják nekik. Hálából ők is kitaláltak egy történetet a csodálatos salátáról, ami meghosszabbítja a férfiak fiatalságát. Ráfogták a mi falunkra. A történet kerekedett, alakult. Így volt, nem így volt, ki tudhatja? El fogom mesélni a magam verzióját.

1.

Pörös Kristóf kertje az utcafrontra néz. Leginkább zöldségféléket vetett a takaros kis ágyásokba, mindenből csak annyit, ami magának kell. Szülei már régen elköltöztek a szebbik világba, ahonnan nincs visszatérés.

Asszony sincs a háznál... Nem mintha ellenére volna, de hát így alakult.

Huszonévesen még megnősült volna szívesen, de ketten tették a szépet ugyanannak a lánynak, s a szerencse, vagy szerencsétlenség – ki tudhatja – a másiknak kedvezett.

Mondhatom, hogy szinte szó szerint így volt, ugyanis egyszerre kérték meg a lány kezét, aki nem tudott választani. Meg is mondta:

– Egyformán szeretlek mindkettőtöket, döntsétek el magatok között, melyikőtök felesége legyek.

Kristóf akkor igen elszánta magát és kijelentette, ha Vicuska nem az ő felesége lesz, akkor neki senki más nem kell. Nem megy a Dunának, világgá se szalad, hanem beáll tanulni a papneveldebe. Arra már senki nem emlékszik, hogy mi módon döntötte el a két udvarlót, hogy kié legyen a lány. Van, aki kártyát, van, aki kockát emleget, de lehet, hogy az egészből egy szó sem igaz. Tény, hogy Kristófit felvették egy egyházi iskolába, bár már jó-néhány évvel idősebb volt a többi növendéknél.

Sok mindenbe belelátott ott a papok között és még a felszentelés előtt elege lett az egészből. Lehúzott pár évet becsülettel, aztán meggondolta magát és mégiscsak hazajött.

Nem mondhatjuk, hogy könnyű szívvel szánta rá magát, tartott az emberek szájától, mi lesz itthon, hogyan fogadják, be tud-e illeszkedni újra a régi ismerősök, barátok közé. Kap-e munkát ebben a világban, ahol nemrég még minden munkahelyi vezető azt szajkózta, hogy „csak a klerikális reakció keze be ne tegye közénk a lábát”. Ezerszer is felmérte magában, milyen kettős szorításba kerülhet odahaza: a falu azért szólhatja meg, miért hagyta ott a papi pályát, a vezetők pedig az egyházi elkötelezettséget látják majd benne. Nehéz döntés volt, de a tisztesség úgy kívánta, hogy azt tegye, amit a lelkiismerete diktál.

A valóságban minden sokkal egyszerűbben ment, mint ahogyan sok-sok álmatlan éjszakáján, elképzelte ott a papi szemináriumban. Mikor végre hazaért, egyedül Janó, a régi pajtás jegyezte meg:

– Látom, pap nem lett belőled! Akkor mi vagy most? Professzor?

Professzor? Dehogyan lett ő professzor... mégis, mindenkinek tetszett az elnevezés.

Megragadt Kristófon a név, de csak baráti körben használták. Nem gúnyolódás volt. Ezzel ismerték el a tekintélyét.

Szinte azonnal állást kapott, amiben azt hiszem, a nőknek volt a legnagyobb szerepe. A döntéshozó férfiak mellett ott voltak asszonyaik, akik megmagyarázták, hogy Kristófit nem a vallás, a hit, hanem egy romantikus szerelmi csalódás vitte a papokhoz. Milyen megható...!

Tagadhatatlan, hogy ebben a segítőkész együttérzésben az is közrejátszott, hogy az irodákban dolgozó lányok, asszonyok boldogan eljátszották volna vele a bűnbeesés ősi misztériumát.

Pirike, a tanácselnök titkárnője, szinte reszketett a gyönyörűségtől, mikor a barátnőjének sokat sejtetően elrebegette:

– Még a f-f-fülének is tömjénszaga van.

A körülötte keringő történetek egyre dagadtak és egészen különleges atmoszférával vették körül.

Nem csoda, hogy mindenhol szívesen látták. Hamarosan az urak, vagyis az elvtársak, is bevették a brancsba. Egy kompánia volt akkoriban a környék intelligenciája – ahogy magukat nevezték – orvosok, állatorvosok, a tanácselnök, pár tanító, az iskolaigazgató, sőt néha az egyik szomszédos falú plébánosa is velük mulatott, persze civilben. Ápolt, csinos asszonykák... A lemezjátszón nyugati számok forogtak és hamar kiviláglott, hogy Kristóf kitűnően tvisztel. A névnapok hajnalig tartottak. Sorban, mindig más rendezte meg a saját lakásán... Egyik családnál finom, házias töltött-káposzta, többféle sült, torta került terítékre, mások a közeli város legjobb étterméből hozatták a gazdagon díszített hidegtálakat. A sokféle italból leginkább a konyak fogyott.

Éjfélkor már alaposan ittas volt mindenki. Először csak a nyakkendőket oldották meg, aztán az elegáns zakóktól is megváltak, minden alkalommal hozzátéve ugyanazt a szólást:

„Úriember előbb veti le a becsületét, mint a zakóját”... de ebben a melegben...? Volt, aki az ingét is kigombolta.

Az asszonyok akkor már félrehúzódva pusmogtak, vagy csak kókadoztak, a férfiak körbeállva nekieresztették a hangjukat. Egyre fogyott a kontroll és a szép magyar nótákból hangos rikoltozás lett. Kristóf csillogó tenorját elnyomta a sokszólamú neki-bődülés:

" Váááá-gyomegy nő utáááán..."

Aztán valaki előbb–utóbb elkezdett valami egyéb szórakozást reklamálni és ettől mindenki megélenkült:

– Hol vagy Jóska? Halljuk a bádogost!

– Jóska, hogyan is van az a tót bádogos?

– Halljuk! Halljuk!

Az iskolaigazgató a nagy kérélésre, középre tántorodott és rákezdte:

– Plépános úúú!... Mekcsináltam a számlááát!... Naty munka fót!... Szász forint... Ki kell fizetni...

Mindenki tudta kívülről, mi következik, mégis pukkadoztak a nevetéstől.

– A szent József orrát leszarták a letyek...le kellett sikáni...naty munka fót...

A poltokságos szüszmária... csináltam neki ety tyermek... naty munka fót!...

A kivörösödött arcokon csorgott az izzadság... az igazgató még egyszer rákezdte, mert látta, hogy az asszonyok is odasereglettek:

–...leszarták a letyek....naty munka fót...

Minden mulatságon ugyanaz a program... utána két hétig egymást beszéltek ki. A ruhákat, a házigazdát, az ételt... hova dugták el a rumot a többiek elől... Laci behányt a gyerekágyba... Nem csoda, valamelyik marha egy csikket dobott a konyakjába... jó, hogy beteg nem lett tőle.... Hallottátok? Béla fogadott Péterrel egy láda pezsgőben, hogy két héten belül lefekteti Gyuri feleségét...! Ezekkel a pletykákkal elváltak a következő ünnepig.

Kristóf nem érezte jól magát ebben a társaságban. Minek bohóckodjon olyanok között, akiből éjfél után kibukik, mi van

a patyolatos álarc mögött. A pazarlás, a mértéktelen italozás is idegen volt tőle.

Az is megfordult a fejében, hogy bizony az ő zsebe ki nem bírja ezt a költekezést, ezért aztán lassan elmaradozott a társaságtól.

Egy darabig még hívogatták, végül megfélelkeztek róla, ő meg szép csendben ellátta a munkáját a könyvtárban, gondozta a kertjét, felelevenítette a régi baráti kapcsolatait, vagyis megtalálta helyét a faluban.

A fiatalos, nagy fogadkozásból annyit megtartott, hogy nem nősült meg. Minek is? A menyecskék így is kedvelték. Lakodalmakban, búcsúban vitte a szót, ropta a táncot, aztán az idő csak elszaladt. Nem talált olyan lányt, aki az ő szemében Vicával felért volna, belőle meg lassan öreglegény lett, aki a maga ura és a maga szolgálja is egyben. Közben Vicuska is természetes asszonyság, tisztcsaládanya lett három gyerekkel. Közülük kettőt Kristóf tartott a keresztvíz alá. Akadtak a faluban, akik ezen is a nyelvüket köszörülték.

– Mintha hasonlítanának Kristófra ezek a kölykök...!

– Mit tesz a keresztvíz...!

– Nem kell csodálkozni! Nagyobb csodákról is esik szó a Bibliában...

Kristóf nem sokat adott az ilyen szóbeszédre. Talán nem is tudott róla... A gyerekek felnőttek, elkerültek hazulról. A sors furcsasága, hogy egyikből pap, a másiból professzor lett... Belőle meg? Nyugdíjas... Volt azért dolga elég.

2.

Kristóf a portáját mindig rendben tartotta, a kertje mintaszerű volt, igaz, hogy az évek múlásával egyre nehezebben ment az ásás, kapálás. Hol a térde, hol a dereka sajgott, de ebben az utcafronti kertben, a világ szeme előtt, nem is nagyon pihenhetett meg a munkában látható ok nélkül. Még azt mondták volna rá, hogy a kapát szoptatja, ha hosszasan rátámaszkodik.

Szerencse, hogy itt mindig akad járókelő, aki megáll: "csak egy pillanatra". Nincs hiány érdeklődőben: kikelt-e már a zöldség, virágzik-e szépen a borsó... Jó alkalom ez kinyújtani a fájós derekat. Ilyenkor előkerülnek a férfitémák, komoly, nagy ügyek, mint foci, politika, a legújabb viccek, aztán még a menyecskekről is szó esik... de egyre ritkábban.

Néha egy-egy korosabb asszony is odacsapódik a kerítés mellett trécselő kis csoporthoz: volt iskolatárs, vagy néhány tsz nyugdíjas. Azoknak van aztán igazán nagy szájuk, mikor előszedik a legfrissebb pletykát, mint legutóbb Bözsenénnyre, aki így kezdte a mondókáját:

– Magunk között, férfiak között...

Ki-ki fantáziája szerint színezheti a folytatást.

Most is ott jön a túlsó soron. Kristóf már legyint is lemondóan:

– Na, ez át fog jönni hozzánk, meglátjátok...

Azért jó képet vágnak a dologhoz, és szívélyesen köszöntik a vénasszonyt, mint a régi szép időkben:

– Mi szél hozott erre kislyány?

Bözsenénnyre nem veszi sértésnek korának kifigurázását, sőt talán egy pillanatra el is hiszi, hogy a régi lucifaros menyecskét látják benne, és igyekszik visszavágni a lebzselő férfiaknak:

– Mindig csak a munka, meg a munka! Panaszkodnak órán-száján! Vetemény, melegágy? Este meg a hideg ágy! Mi? Inkább arra lett volna eszük, hogy az öreg Pikulás Bandi bácsi receptjét megszerezzék! A saláta receptet, amit úgy titkolt.

– Lehetett az valami! 80 évesen is olyan egyenesen járt, mintha karót nyelt vóna. Megmondta nem egyszer, hogy a salátától van...

– Azokat a zöldségeket érdemes vóna kapáni...asszem! Meggazdagodna abból az egész falú...

– Bezzeg akkor, hogy megszóta mindenki, mikor 70 éves korában megszöktette a Pócs őrmester fiatal feleségét.

– Három napot Pesten tóttöttek szállodában, csak hát haza kellett jönni, mert elfogyott a pénz.

– Meg a saláta! Ugyi?

– Én láttam! Láttam a saját két szememmel! Bandi bácsit a felesége a Főtérig kergette, mikor megjött a nagy nászútról. A fejét csapkodta a papucs sarkával... És az öreg, hogy tudott futni dombnak fölfele...

– Pedig a felesége, Mariska, szinte a lánya lehetett volna, mégis alig ért a nyomába!

– Most persze beszélnek! Akkó meg mentek mind panaszra a pártbizottságra, hogy tegyenek rendet, mert micsoda szégyen...

– Persze hogy! Hiszen a párttitkár komája vót az öregnek. Csak csinálhatott volna vele valamit!

– Aztán csak jól kinevette magukat!

– Én nem vótam ott.

– Jóvan. Én meg ott vótam. Hát aztán! Aszonta a titkár: " Emberek! Ha nekem 70 évesen ilyen sikerem lenne a nőknél, mint az öregnek, piros masnit kötnék a farkamra, és úgy mutogatnám körben a faluban . De maguk is ám! Gondoljanak bele..." Mi meg csak néztünk egymásra. Úgy gondótuk, hogy van benne valami. Aztán hazamentünk. De hogy kidobott volna minket? Az nem igaz!

Hamar ráuntak erre a témára. Meg aztán, kár az ilyen ügyet firtatni, még azt hiheti valaki, hogy máris a csodálatos salátára van szükség a férfiasság erősítéséhez.

Ki-ki igyekezett tovább a dolga után. Na, nem kapkodták el, csak amúgy öregesen...

Kristóf is visszament az ágyások közé.

– Lehet tovább gyomlálni... Még hogy saláta! Hogy ezeknek még mindig azon jár az esze! Pikulás Bandi bácsiból már egész legenda lett, hiszen a nevezetes asszonyszöktetés még az "átkosban" volt... Porlad már az öreg, de időről-időre valaki szóba hozza. Lám csak! Nem kell itt korszakos találmány, Nobel-díj. Regényt, verset írni is minek? Elég egy salátarecept, hogy az ember emléke tovább éljen, ha az Isten is úgy akarja...

3.

– Jó lenne, megint pihenni egyet! Kicsit beszélgetni... Ki jön ott?

Csak a postás karikázott arra. Szinte röptében dobta be az újságot a postaládába. Az se rossz! Újabb felmentés a sajtó dereknak... Hiszen a mai adag már elkészült... Ebben a melegben amúgy sem egészséges a napon dolgozni... Szombat van. Délután már nem is illő itt kaparászni a kertben. Az újságot pedig el kell olvasni, a többiek elvárják, hogy véleményt mondjon, utóvégre neki van érettségije, ő már majdnem papnak számít... legalábbis a gyerekkori pajtások szemében. Ezért nevezték el Professornak!

Estefelé, hússel, talán ma is összejönnek páran egy kis poharazásra, ha máshol nem, a Bikatökében...

Ez is a falú hagyományi közé tartozik. Hiába volt fenn a tábla, hogy az ÁFÉSZ ilyen-és-ilyen számú üzemegysége, senki nem így hívta.

Bikatöke!

Miért? Mert a felújítás után, az ünnepi megnyitón valaki felnézett a vadonatúj lámpaburára és harsányan elkurjantotta magát:

– A hétszentjit! Éppen olyan, mint a bikatöke!

–Tényleg...

Kitört a röhögés, csak az ÁFÉSZ elnöke rágta idegesen a bajsját. A tanácselnök jól hallhatóan megjegyezte:

– Pistám! Nem a te reklámodat kellett volna odalógnatni, hanem a kocsmáét!

Másnap lecserélték az összes burát. Hiába. Bejárta a falut az új név.... jobb az, mint az Üzemegység.

Azóta a helyiség cégtábláját már átfestették. Többször is. Lett belőle Italbolt, majd Kék Presszó. Minden hiába. Egyik név se maradt meg az emberek fülében. Férfiember évtizedek multával is a Bikatökébe jár fröccsözni, sörözni szombat este... a több-

ség a hét többi napján is... Mert mi más szórakozás akadna ebben a sárfészekben?

Aki magányos, az a tv előtt is maga van. Visszaszólni se lehet neki, hogy már megint milyen ökörség megy ezen a csatornán... Aki családos, az meg örül, ha kicsit kiléphet hazulról, az asszony szeme elől... Erre jó a Bikatöke. Nem kell kiöltözni, nem kell finomkodni. Nem csinál bohócot az emberből az „úri társaság”. És mindenki kiöntheti a szívét, elmondhatja gondját-baját. Barátok között van.

Lassan beesteledett. Gyerünk a Bikatökébe!

Ott üldögélt már Frinyó, Szafi, Miska bá', meg az öreg Boci, akinek már a nagyapját is Bocinak hívták..... és még jó páran...

– Ide, ide Professzorom! – invitálta Janó – fenntartottam a helyedet...

– Egy nagyfröccsöt a Professzornak !

–...de mi lesz a disznóval? – folytatta mondókáját egy borízú hang – Mi lesz most a disznóimmal, hogy beléptünk az EU-ba? Bejön az olcsó külföldi hús, én meg haljak éhen?

– Muszáj neked disznót hizlalni, ha egyszer nem lehet eladni?

– Az öregapám is disznót hizlalt, én se értek máshoz! Azok a gyönyörű mangalicák... Tönkre fogunk menni...

– A globalizáció...Csurka is megmondta, mindennek a globalizáció az oka...

– Menj a búsba bánatot keresni a Csúrkáddal együtt...

– Magyar ember, magyar árút vegyen!

– Igaza van!

– Mert persze! Tegnap láttam az áruházban:

Magyar eper: 480 Ft. Külföldi eper 270 Ft. Egymás mellett a két rekesz. Ezért a pénzért még ide is hozták...

– Ennyiért nem tudjuk megtermelni...

– A disznót mondjátok...mi lesz a disznóimmal?

A hangzavarból Janó hangja tűnt ki:

– Professzorom, mit tudsz erre mondani?

– A nagyapánk disznót hizlalt, de nem volt tv-je, autója, sőt még fürdőszobája se... Ez már egészen más világ... Haladni kell...

– Haladni? Hova? A szakadékba! A Csurka is megmondta...

– Mit csurkázol itt? Hagyd a Professzort beszélni!

Kristóf egy kis hatásszünetet tartott, ahogy annakidején a papoktól tanulta.

– Mikor az őseember lejött a fáról...

– Ne kezd Ádám és Évánál...

– Mikor az őseember lejött a fáról – folytatta szinte oktatólag – bizonyára, úgy érezte, mint mi... Nem tudta biztosan szakadékba ugrik-e, vagy füves rétre...de ha nem próbálja meg, mindannyian egy ágon kuporoghatnánk talán még ma is...

–... de mi legyen a disznókkal?

– Valami más kell...

– Olyasmi kell, amire szükség van...

– Azt olvastam, hogy kendermagot...

– Ki a fenének van annyi kanárijja, hogy egy ország megjelenjen a kendermag termesztéséből?

– Ma azt mondták, bodzabogyót... abból akármennyit átvesznek...

–...de én csak a disznókhöz értek, a nagy, kövér disznókhoz... a mangalicákhoz!

– Még egy kört az én kontómra...!

Erre már Miska bácsi is közelebb jött:

– A saláta! A saláta senkinek nem jut eszébe? Meg kell kérdezni a receptet az özvegytől! Biztos tudja. Aztán rááll az egész falu arra: termesztés, gyártás, mindent magunk csinálunk.

– Hol él maga, papa!

– Hát mér? Nézem én a tévét! Mennyi pénzt adnak nyugaton azért a Niagaráért, vagy minek hívják...

– Talán Viagrát akart mondani...– csóválta a fejét Kristóf.

– Jóvan na, nem mindegy?

– Majd megy az orvoshoz, hogy írjon magának Niagarát, mert Bözsénynye elégedetlen! – kapott a szón Janó, hogy ki ne hagyja a poént.

– A doktor meg nyakon önti egy vödör vízzel...

Bözsénynye érje be ennyivel...

– A kókadt tulipán is attul áll föl...– duplázott rá vígan az öreg Boci.

Teljes lett a zúrzavar, de Kristóf leintette őket:

– Csak nem kell elviccelni. A régi öregek is megmondták: Fűben, fában orvosság...

– Ha valami természetes, növényi kivonatot találunk...

– Salátát!

– Jó, legyen saláta... szóval ha megtalálunk...megtudnánk a titkot, lehet, hogy ...

– Meghódítanánk vele az egész nyugati világot...

– Tönkretennék az egész gyógyszeripart...

– A multikat... Csurka is azt mondta...

– Hagyja már a Csurkáját, most a salátáról van szó.

– Alakítsuk meg a Salátapártot..

– Én leszek az elnök.

– Miska bá', maga tsz elnök is akart lenni, akkor se választották meg.

– Nem párt kell ide, hanem...

– Na mi?

– Először az öreg salátareceptje kell. A többi ráér azután.

– Miska bá'! A maga ötlete vót. Holnap keresse fel az özvegyet...

– Vigyen neki egy csokor tulipánt...

– Inkább pálinkát, azt biztos jobban szereti...

– Nem hinném, hogy issza...

– De gyerekeim! (a többi is hatvan-hetven körül járt)

Gyerekeim! Ha én odamegyek, kitör otthon a botrány...Az én Bözsém azt el nem nézi...Meg aztán egy üveg pálinkáért, vagy egy csokor tulipánér biztos nem mondja el a titkot az a vén szípirtyó.

- Vak vagy? Nem olyan öreg az!
- Öreg, nem öreg, mit tudom én!
- Nem lehet csak úgy beállítani hozzá!
- Ki kéne találni valamit...
- Záróra...!
- Majd legközelebb megbeszéljük...,!

4.

- Majd legközelebb! – mondták a barátok.

A "legközelebb" azonban váratott magára, mert a következő szombatn akkora zivatar jött, hogy csak néhány igazi nagyivó merészkedett el a kocsmáig, nekik mindegy volt, hogy hol áznak el hamarabb: kívül, vagy belül.

Ez lett volna a legkisebb baj. A dombokról hirtelen lezúduló csapadék elöntötte a kerteket, udvarokat. Az alacsonyabban fekvő telkeken menteni kellett a malacokat, tyúkokat... Kosarak és más használati tárgyak úsztak szanaszét az udvarokon. Kivonultak a tűzoltók, de a szivattyúk nehezen birkóztak a rengeteg vízzel.

- Ha ez egy hétre...vagy egy hónapra elosztva jön, mi-csoda áldás lett volna a falunak!

Az agyagos talajról másnapra lefutott az egész áradat, alig szívódott be valami a gyökerekig, csak a sár, a rendetlenség maradt utána, a rengeteg munka... rendbe tenni az elöntött kamrákat, ólakat, szárogatni az átvizesedett miegymást... Aztán, ahogy kisütött a nap, neki az elmaradt tennivalóknak... Ki gondolt volna ilyenkor a távoli jövő tervezgetésére? Ott vannak a politikusok...azok ráérnek. A többi majd kialakul...

Mire teljesen helyreállt a rend, és minden újra a megszokott kerékvágásban haladt, már virágba borult a kertek végében a sok bodzabokor. Erről se a bodzatermesztés jutott az emberek eszébe, hanem egy régi mondás:

- Virágzik a bodza: bűdös az iskola!

A kis falut megmozgatta a tornavizsga izgalma. Mákovics, a tornatanár szervezte.

Nagyon jól sikerült, még a szomszédos falukból is jöttek nézők, kíváncsiak, érdeklődők és természetesen a szereplő gyerekek rokonai. Nemcsak a szülők, hanem a nagymamák, nagybácsik, keresztszülők is ott szorongtak az iskolaudvaron, az alkalmilag kijelölt nézőtéren. Mindenki gratulált a produkcióhoz, de a vak is láthatta, hogy az igazgató és a tornatanár öröme nem egyértelmű. Találgatta a nép, hogy szakmai féltékenység, irigység feszül-e kettőjük között, esetleg egyéb... Bözsenénnyre már akkor megmondta, hogy Mákovics jobban tenné, ha kevesebbet forgolódna a főnöke felesége körül.

Leginkább az asszonyok figyelme terelődött e probléma felé, a férfiak csak hümmögtek, sem védeni, sem megszólalni nem szándékoztak a fiatalembert, sőt a véleményüket is jobbnak látták magukban tartani. Végül Janó fogalmazta meg a szentenciát:

– Mindenki kaparjon a maga füle mögött.

Az biztos, hogy valami lógott a levegőben és a susmorgás további események előjelének tűnt...

Senkinek nem jutott eszébe, hogy azon a bizonyos holdvilágos éjszakán, mit keresett Bözsenénnyre az utcán, amikor Mákovicsot meglátta... A tornatanár futó alakja meglehetősen bizarr látványt nyújtott, mert mezítláb, hálóingben nem úgy nézett ki, mintha a következő olimpia hosszútávfutó versenyére trenírozna... A vénasszonyt megpillantva, egy pillanatra megtorpant, aztán mereven előrenyújtotta a két karját és hatalmas gólyaléptekkel igyekezett tovább, mintha holdkóros lenne... Meg kell hagyni, jobb megoldást is találhatott volna, ugyanis a félcombig erő, fodros női hálóing nem hagyott kétséget, az ügy hátterét illetően.

Másnap az egész falú felbolydult. A Bikatóke törzsközsége is a különös éjszakai jelenséget tárgyalta.

Még ki se hozta a pincér az első kört, már Mákovics volt a terítéken. Újat senki nem tudott mondani, csak szörnyülködtek

az eseten. Kicsit mindenki beleborzongott... Elképzelni is rémes volt, hogy bárki közülük hasonló helyzetbe kerülhetett volna... Na nem mostanában, hanem fiatalabb korban... Mit lehetett volna tenni ilyen esetben?

Kristóf nagy lélegzetet vett, hogy néhány mondattal megvilágítsa az alvajárás mibenlétét, de a többiek szóáradata elsodorta a monológját. Nagyot nyelt és a fejét ingatva csak ennyit jegyzett meg:

– Még hogy holdkóros!

– Jobban jár, ha pucéran menekül, azt mondhatta volna, hogy megtámadták a vetköztetőket...– vélte Miska bácsi.

– Papa, azok 45-ben működtek!

– Most maffiának hívják őket...

– A maffia nem a Mákovics ócska gatyájára pályázik...

– He-he! A rendőrök meg jönnek az őrsről, aztán megtalálnák a ruhát a vetköztetőnél, az Ilus naccsága szekrényében...

– Húúú! – borzongott bele Boci az elképzelésbe.

– Ezek szerint az se jó, ha egy asszony túl pedáns...

– Nem kellett volna a szekrénybe pakolni a ruhát, mint a férjéét szokta...

– Azt hitte három napig magukban lehetnek...

Kristóf a dolog praktikus oldalát latolgatta:

– Lehetett volna annyi eszük, hogy csak a nyári szünet vége felé vannak olyan hosszabb igazgatói tanfolyamok, ahonnan nem lehet csak úgy hazaugrani az asszonyhoz.

– De jól ismered az Ilus naccsága lehetőségeit!

– Csak nem? – hüledezett Boci bácsi.– Gondolom, ügyesebb voltál, mint ez a nagyokos Mákovics...

Kristóf csak mosolygott, de se igent, se nemet nem mondott, csak a bajsát pödörte meg.

– Nem nagy ügy...Járt oda más is...– vélte Janó.

– Az a sok gyűlés, meg értekezlet az oka, nem lehet egy asszonyt így elhanyagolni, ... ennyire magára hagyni – szögezte le Kristóf és erre mindenki bólogatott.

– Az én Bözsében meg lehet bízni...

– Miska bá!... ! Bözsénénnyé már majdnem hetven éves!

– Na! Azért még meg lehet nézni! – próbálta Boci udvariasan menteni Bözsénénnyé renoméját – Meg kell azt nézni! Van ott még...– nem tudta hogyan fejezze be, hogy a többiek félre ne magyarázzák, ki ne röhögjék.

Akadozott a beszélgetés, pedig még csak a második kört itták.

– Na isten-isten!

Mindenki a saját sorsával, emlékeivel volt eltelve, Mákovicsról aznap este már nem esett több szó a férfiak között.

Másnap, a ballagási szerenád azonban még egy lapáttal rátett a botrányra. Nem derült ki, hogy véletlen volt, vagy valaki felbiztatta a kis kamaszokat, de a tanár úr ablaka alatt a szokásos búcsúztató dalokon kívül, végül felcsendült egy közismert sláger, melyben meglehetősen hangsúlyt kaptak a következő sorok:

" Kilesi a vén hold ingyen
csipkés kis hálóingem..."

Biztos, hogy Voith Ági szebben énekelte a tv-ben, mint a nyolcadikosok a falú főutcáján, de ilyen frenetikus hatást még ő sem ért el soha...

Mákovics reggel összecsomagolt, sürgősen szabadságra ment és vissza se jött többé.

5.

Pár hét alatt lecsengett az ügy. A barátok a kocsma pletykapadján újra a mindennapokról fecsegték. Szóba került a tejpiac válsága, az aszály, a paksi atomerőmű is. Tudták, hogy a sópánkodás nem old meg semmit. A gondok között egy kis ökörködés...foci... viccek ... politika, és végül újra, és újra mindenről a saláta receptje került szóba... jobb híján...Egymást gyözködtek, tegyen már valaki, valamit... Valahogy így:

- Mi van a disznóiddal?
- Milyen disznókkal?
- Hát, amiket nem lehet eladni?
- Ja? Eladtam...

– Akkor nincs semmi gondod!
– Egy fillért se kaptam még. Majd, majd! Aztán sehol semmi!

– Időd, az van!
– Könnyen röhögsz te! Bár ne lenne...
– Neked kéne az özvegygel foglalkozni... Igen testhezál-
ló lenne! Tudod: a saláta ügyében...
– Olyan isten aztán nincs!
– Mér? Az is özvegy, te is özvegy...összeillenétek...
– Az egy finom hölgy. A férje kultúrminsoda vót „az át-
kosban”! Én meg csak a disznókhöz értek.
– Kultúr...? Kultúrrosseb...! A párttitkár komája vót!
– Akkor se! Elszoktam én már az ilyen kötöttségtől...

Hogy én kerügessek valakit a saját portámon?

– Majd beleszoksz!
– Azt se tudnám, hogyan kezdjek bele...
– Tán nem is esne jól?
– Megmutatnád neki, hol van a magyarokistene!
– Megropogtatnád a derekát!
– Lehet, hogy nem is akarná...
– Mind azt akarja!
– Alig várják, pláne az ő korában!

Záporoztak a tanácsok:

– Állíts neki májusfát!
– Ne örüljetez meg! Júliusban?
– Szerenádot kell adni, mint régen!
– Akkor legalább mindenki jöjjön...! – próbált alkudozni
a félénk disznóhizlaló.

– Hagyjátok ezt abba – szólt közbe Pörös Kristóf – Ma-
riskával kapcsolatban...

– Mariska...? Mi a csuda...?
– Mariskával kapcsolatban nem szeretnék több ilyen hü-
lyéskedést hallani!
– Nocsak!

– Azt hittem tudjátok. Már intézzük a hivatalban. Hétfőn voltam a plébinél is. Igen, igen. Összeházasodunk.

– Milyen igazad van! Nem jó az embernek egyedül lenni, de egyedül megöregedni talán a legrosszabb – hagyta helyben Janó. Sejtethetett valamit már egy ideje, mert rajta nem látszott csodálkozás. A többieket váratlanul érte a bejelentés.

– Akkor megvan a saláta? – érdeklődött öreg Boci.

– Te vagy a megmentőnk! – sóhajtott fel megkönnyeb-
bülten a disznótenyésztő.

– Már el is mondta? – örvendezett Miska bá'.

– Elmondta... Persze hogy elmondta, hogy először csak vicc volt az egész. Vagy inkább mese, meg amit a mindentudók még hozzáfűztek.

– ...de a szöktetés?

– Szegény öreg, azt hitte, hogy egy új nő...de hát három nap alatt kiderült... aztán mindenkinek jobb volt a saláta-
legenda, mint elismerni a kudarcot.

– Na jól nézünk ki!

– Mi meg most hogyan megyünk az EU-ba?

– Saláta nem lesz... – bólintott sajnálkozva Janó.

– Majd cammogunk...

– Mint a holdkóros...

– Cukott szemmel?

– Tapogatózva...

– Híj, azannyát... mint a Mákovics... "csipkés kis háló-
ingben" – fakadt dalra öreg Boci, és már újra nevetett az egész
társaság.

– Hát...mit tehetünk? Legyetek boldogok! Ahogy tud-
tok...

– He-he! Saláta nélkül!

– Ahogy a sors akarja...

– Még egy kört!

– Na, elég legyen mára! Záróra!

Kicsit kimerülten, de szinte megkönnyebbülve botorkáltak haza-
felé.

Megoldódott a salátakérdés: Istennek hála, megint nem kell csinálni semmit.

***

Másnap reggel a bolt előtt Bözsenénnye vitte a szót a lányok, asszonyok között.

– Az este hallottam, hogy Kristóf már meg is kaparintotta a titkot: Bandi bácsi salátájának a receptjét... Azt mondják, meg akarja tartani magának... Hát ezt nem hagyhatjuk! Még idejében van... !

– Gyűjön mindenki!

– Az egész falunak jussa van hozzá!

– Tudjátok, hogy az öreg Pikulás Bandi bácsi még 100 éves korában is... !

– Nem 80 vót mikor megboldogult? – kockáztatta meg egy félénk hang.

– Elhallgass ezzel a számársággal! – torkolta le a többi asszony.

Most, hogy eddig jutottam a saláta történetének közzétételében, be kell vallanom, hogy fogalmam sincs, mit hozhat még a jövő ebben az ügyben. Lehet, hogy az asszonyok „polgári engedetlenséget” szerveznek, vagy „ülősztárajkot” indítanak el a polgármester hivatala előtt. „Nekünk is a salátából!” feliratú táblákkal vonulnak a főtérrre az esküvő napján? Látnak rá elég példát a tv híradójában, hogyan kell ezt csinálni. Bözsenénnye a nászéjszaka után még talán újrászámllálást is követelhet,... esetleg csak hanttal, vagy tojással dobálja meg Kristófék ablakát... Ki mondhatná meg előre? Az is lehet, hogy a következő felhőszakadás hosszú időre elmossa az egész nekibuzdulást, hogy aztán hónapok, vagy évek múlva újra fellángoljon a nagy salátás titok megismerése utáni vágy.

Otthagynom hát a bolt előtt lázadó asszonyokat, pöröljenek, szervezkedjenek kedvükre, vagy nyugodjanak bele a természet rendjébe és fogadják el öregecske párjukat olyannak, amilyen. A magam részéről a történetet befejezteknek tekintem.

A szerző elbeszélései először
a www.KALAKA.com szépirodalmi folyóiratban jelentek meg.